El gust per la lectura

Els fruits saborosos, de Josep Carner

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

SEMINARI
“El gust per la lectura”
1997-1998

Els fruits saborosos, de Josep Carner

M. Àngels Claramunt i Armengau
Carles Vega Castellví

Tots els textos han estat reproduïts amb l’autorització expressa de les editorials corresponents.

ÍNDEX

Introducció 5

I. El Noucentisme, una empresa cultural 7

1. Entorn històric i societat 9
   1.1. Entorn històric 9
   1.2. Concepte de Noucentisme. Els plantejaments ideològics . . 12
2. L'estètica noucentista 13
   2.1. Noucentisme i Modernisme 13
   2.2. Actituds literàries i artístiques: plantejament estètic . . 15
   2.3. La creació d'una llengua i d'un estil literari 19
   2.4. Els gèneres literaris. La jerarquització 21
3. La supremacia de la poesia. La seva evolució a través dels poetes . . 22

II. Josep Carner, poeta del nou-cents 31

1. Vida 33
   1.1. Activitat pública. 33
   1.2. Periple diplomàtic 34
   1.3. Exili 35
2. Obra 37
   2.1. L'intent de professionalització 37
   2.2. Visió de conjunt 41

III. Els fruits saborosos 45

1. Visió general 47
2. Els poemes 54

IV. Els fruits com a pretext 65

1. Els fruits en altres autors 67
2. Les possibilitats expressives dels fruits 69

Bibliografia 75

Annexos 79

1. Traduccions de Josep Carner 81
2. *Un casament de llegenda* 83
3. Resolució de l'encreuat 85

INTRODUCCIÓ

Els fruits saborosos és una obra "agraïda", plaent de treballar tant per a l'alumnat com per al professorat presents a les aules de secundària. El material didàctic que teniu a les mans, a més de treballar els aspectes estrictament literaris de l'obra, és a dir, els poemes, ha volgut aprofundir, també, en el coneixement de l'època i de l'autor com a mitjà per acostar l'alumnat als trets essencials del Noucentisme. Uns continguts marcats pels objectius generals i terminals recollits a la normativa que desplega l'ordenació curricular dels ensenyaments del Batxillerat en la modalitat d'humanitats i ciències socials pel que fa a la matèria de literatura catalana.

Les propostes didàctiques del dossier s'estructuren en quatre apartats: el primer, **El noucentisme, una empresa cultural**, analitza l'entorn històric del 1906, repassa el plantejament ideològic i estètic del Noucentisme i dóna un tracte preferent a la poesia; el segon, **Josep Carner, poeta del nou-cents**, ens acosta a la personalitat de Josep Carner, com a home i com a escriptor; ***Els fruits saborosos*** entra ja de ple en l'estudi dels divuit poemes considerats globalment i de manera individual, i, en el darrer apartat, intitulat **els fruits com a pretext**, aprofitem l'excusa –no gaire habitual en literatura– dels fruits com a tema literari per encabir-hi un seguit de propostes didàctiques diverses amb l'objectiu de treballar la mateixa temàtica des de punts de vista diferents: frases fetes, etimologies, refranys, dialectologia, poemes actuals i d'altres èpoques amb el mateix pretext, jocs..., de manera que sigui un contrapunt al Noucentisme, variat i enriquidor, per a l'alumnat dels ensenyaments postobligatoris.

Tot i que el dossier segueix una gradació que va d'allò més general al que és més específic (especialment en els tres primers apartats), l'ús que se'n pugui fer a l'aula no ha de seguir necessàriament aquest ordre. S'ha concebut amb la finalitat de ser un material de suport, com un recurs didàctic del qual es pugui servir el professorat, totalment o parcial.

Per a l'elaboració del dossier, hem pres com a referència l'edició d'*Els fruits saborosos* publicada per Edicions 62 dins de la col·lecció El Cangur-Clàssics Catalans, a cura d'Ester Centelles.

Tots els altres fragments reproduïts al dossier corresponen a les edicions consignades a la bibliografia.

I. EL NOUCENTISME, UNA EMPRESA CULTURAL

1. ENTORN HISTÒRIC I SOCIETAT

1.1. Entorn històric

1. Hi ha diverses propostes de delimitació temporal del Noucentisme. Malgrat tot, n'hi ha una que té una acceptació més àmplia: la que fixa el període noucentista entre 1906 i 1923, perquè són dates ben significatives. Busqueu en un manual de literatura (o en el volum novè de la *Història de la literatura catalana* de Riquer, Comas i Molas) fets, especialment de caràcter cultural, que permetin justificar aquesta periodització i completeu el quadre següent:

1906	*La veu de Catalunya* comença a publicar el "Glossari" d'Ors.
1923	Eugeni d'Ors es trasllada a viure a Madrid, després de trencar relacions amb els centres de poder catalans.

2. L'efervescència catalanista viscuda en el període que va de finals de la dècada de 1880 i mitjans de la de 1920 queda a bastament reflectida en la producció editorial, ja que diversos polítics i pensadors publiquen tractats o assaigs, el tema central dels quals és el paper de Catalunya respecte de l'Estat espanyol, plantejat des de posicions polítiques diverses. En aquest context s'imposa cada vegada més un concepte de nacionalisme políticament més ambiciós que el regionalisme sorgit a l'empara de la Renaixença.

Relacioneu amb fletxes els noms de polítics i pensadors que apareixen a la columna de l'esquerra amb els títols de les seves obres, citats a la columna de la dreta. Us pot ser útil consultar una enciclopèdia:

Antoni Rovira i Virgili	*La nacionalitat catalana*
Enric Prat de la Riba	*Regionalisme i federalisme*
Josep Torras i Bages	*Debats sobre'l catalanisme*
Valentí Almirall	*Compendi de la doctrina catalanista*
Pere Muntanyola	*Lo catalanisme*
Lluís Duran i Ventosa	*La tradició catalana*

3. No podem entendre el Noucentisme sense conèixer el context polític en què es produí. Un context polític que es defineix tant per l'acció dels partits polítics, molt actius, com per les organitzacions obreres, que en aquesta època estan també en plena efervescència.

a) Busqueu informació sobre els partits polítics que tingueren relació amb el moviment que estem estudiant i ompliu el quadre següent (us serà molt útil consultar la *Història del nacionalisme català*, d'Antoni Rovira i Virgili):

	Cronologia (inici-final)	Orientació política	Figures més destacades	Relació amb Noucentisme
Unió Catalanista				
Lliga Regionalista				
Solidaritat Catalana				
Acció Catalana				

b) Ja hem dit que l'obrerisme viu, en aquesta època, un moment de gran efervescència. Una prova n'és la creació de Solidaritat Obrera. Feu les consultes bibliogràfiques oportunes (us aconsellem un article sobre el 1907 del llibre de Josep M. Cadena *505 fets bàsics de Catalunya*) i digueu:

- quines causes polítiques, econòmiques i socials provoquen aquesta efervescència,

- quina evolució tingué l'organització Solidaritat Obrera (data i circumstàncies de fundació finalitat, activitat, data i circumstàncies de dissolució...)

4. Una gran part del catalanisme polític d'inicis del nou-cents està interessat a trobar una ideologia que permeti de superar o d'amagar les tensions socials existents. Prat de la Riba n'és el màxim exponent. Eugeni d'Ors, en una de les seves "gloses" aparegudes a *La Veu de Catalunya*, comentava l'obra *La nacionalitat catalana*, de Prat de la Riba, publicada poc temps abans. Llegiu atentament el text i contesteu les preguntes que hi ha a continuació (si convé, consulteu manuals d'història o d'història de la literatura):

“LA NACIONALITAT CATALANA” I LA GENERACIÓ NOUCENTISTA

Repetim la pregunta: “¿Què porten a la generació noucentista catalana aquests dos llibres de la seva generació mestra: La Nacionalitat Catalana *i* Enllà*?*

Contestem: Li porta el primer una lliçó doble d’exemple i de doctrina. – Lliçó d’exemple, perquè mostra la superba experiència política de com unes idees nascudes en l’isolament d’una camaraderia escolar devenen ràpidament les rectores de la vida de tot un poble. – Lliçó de doctrina, perquè amb aquest llibre d’en Prat, el Nacionalisme català, que acàs en algun moment la generació noucentista pogué creure hostil al pensar propi, s’eixampla generosament i fa entrar oportunament a son si el verb polític de la generació nova: l’Imperialisme.

Tan fragmentàriament, tan confusament com se vulgui, cal reconèixer que els noucentistes han formulat en la idealitat catalana dos mots nous: Imperialisme - Arbitrarisme. *– Aquestes dues paraules se tanquen en una sola paraula:* Civilitat. *– L’obra del noucentisme a Catalunya és –acàs millor dit: serà–* l’obra civilista.

L’Imperialisme català ha trobat la seva primera reconeixença autoritzada en l’obra d’en Prat. – Bell moment: vet aquí que tota una generació de lluitadors formula, després de la seva definitiva victòria, la divisa de son escut. Però com no entén que l’escut resti escut seu, més vol que devingui escut de la Pàtria, no ferma la seva divisa, al formular-la, sinó que deixa son sentit espiritual ben obert per a que a n’ella filialment vingui a juntar-se el mot novell de la novella gent lluitadora.

“L’Imperialisme és el període triomfal del nacionalisme...” – “Ja el nacionalisme català ha començat la segona funció de tots els nacionalismes, la funció de la influència exterior, la funció imperialista...” – ¡Oh, Mestre, gràcies! Veieu: els noucentistes hem hagut de sofrir molt amb aquest nostre Imperialisme. Semblava un somni incoherent de diletants. Se’ns en reien. L’havien anomenat “convicció manicomial exclaustrada...” – ¡Encara no fa un any d’això! (Un cop més: ¡oh, benananta Catalunya!) – Avui, aquests dies de prova són finits per a sempre. Espasa de cavaller ens ha armats cavallers. – Mestre: perquè la doctrina vostra és també la nostra doctrina, li jurem fidelitat a la doctrina vostra...

Aquesta és la doble lliçó del primer llibre.

28-VI-1906

a) Què és exactament una *glosa*? On i en quin període les publica *Xènius*?

b) Quines són les idees principals de l’article?

c) Per què creieu que, segons Eugeni d’Ors, “L’Imperialisme és el període triomfal del nacionalisme”?

d) Quan l’autor de l’article parla de “camaraderia escolar”, ¿a què es refereix: al fet que els plantejaments de Prat de la Riba són propis de joves eixelebrats, al fet que són fruit d’alguna associació d’estudiants o al fet que només es poden dur a la pràctica en institucions com ara les escoles i els instituts? Raoneu la vostra resposta.

e) Indiqueu les parts de què consta el text i proposeu-ne una distribució alternativa, que posi més èmfasi en l’ideari de *Xènius* que en el llibre de Prat de la Riba.

f) Busqueu una expressió sinònima o equivalent a “convicció manicomial exclaustrada”.

g) A part de l’obra de Prat de la Riba, d’Ors en cita una altra. Quina és i qui n’és l’autor?

5. L’obra política i cultural que va aparellada al desenvolupament del Noucentisme és propiciada, en gran part, per la figura de Prat de la Riba. Dues de les fites més importants que va assolir la seva actuació van ser l’Institut d’Estudis Catalans i la Mancomunitat. Busqueu dades d’ambdues institucions i prepareu una exposició breu per als vostres companys, en què haureu d’explicar:

– antecedents de cada una,

– com i quan es van fundar,

– en què va consistir la seva obra,

– i –si s’escau– quan van deixar d’existir.

1.2. Concepte de Noucentisme. Els plantejaments ideològics

1. Segons Jaume Aulet, el Noucentisme no ha de ser entès com a corrent estètic sinó com a moviment cultural. Expliqueu les diferències entre ambdós conceptes.

2. La denominació **Noucentisme** té connotacions clarament temporals, ja que remet al mil nou-cents, la centúria que just acabava de començar. Indiqueu, mitjançant una creu en la columna corresponent, quines idees de les consignades tot seguit s’inscriuen en l’ideari noucentista (**V**: vertader) i quines, **no** (**F**: fals):

	V	F
Exaltació del present, vist des de la perspectiva del progrés tècnic que s’experimenta a l’època i dels canvis històrics que s’hi produeixen.		
Revisió del passat, entès a través d’una visió classicitzant que l’entronca directament amb el present.		
Exaltació de períodes culturalment precaris a Catalunya, com ara el Barroc, pel que representen de resistència a la desaparició de la cultura catalana.		
Obertura a les “palpitacions del temps”, que auguren l’inici d’una nova era.		
Valoració negativa de certs aspectes relacionats amb el segle XIX.		
Identificació amb el Modernisme, com a moment històric de rebel·lió intel·lectual.		
Indiferència respecte als períodes de màxima puixança de la cultura grega i de la llatina.		

3. El Noucentisme és coetani d'un moviment que marca la pauta literària i cultural fora de Catalunya, a l'Estat espanyol: la "generación del 98". Fixeu-vos què en diu, per exemple, Josep Murgades[1], un dels estudiosos més autoritzats del Noucentisme:

> *Els antecedents històrics immediats arrenquen de la crisi de 1898, que suscitarà respostes de tan divers signe en la societat espanyola i en la societat catalana. En efecte, mentre que en el si de la primera la pèrdua de les darreres colònies desencadenà una reacció marcada per l'evasió introvertida i per diverses formes d'irracionalisme (penseu en l'anomenada "generación del 98"), en el si de la segona actuà a manera de revulsiu contra unes estructures polítiques del tot encarcarades.*

– Busqueu informació sobre la "generación del 98" i feu una exposició dels seus plantejaments ideològics. Contrasteu-los amb els del Noucentisme.

2. L'ESTÈTICA NOUCENTISTA

2.1. Noucentisme i Modernisme

1. Segons J. Murgades, "el Noucentisme, en principi, no era –no podia ser– sinó la prolongació en molts aspectes del XIX en general i del Modernisme en especial". Busqueu informació en els manuals d'història de la literatura sobre les característiques principals del Modernisme i intenteu argumentar les paraules de l'estudiós.

2. Marqueu amb una creu ("X") els trets definidors de cada moviment i els que són compartits per ambdós. Definiu cadascun dels dotze conceptes:

	Modernisme	Noucentisme	Ambdós	Definició
classicisme				
individualisme				
parnassianisme				
europeisme				
extravagància				
arbitrarisme				
decadentisme				
catalanisme				
civilitat				
imperialisme				
simbolisme				
urbanitat				

[1] MURGADES, J. "El Noucentisme". A: *Història de la literatura catalana*. Vol. 2. Barcelona: Edicions 62-Orbis, 1984, p. 153-154.

3. Llegiu atentament la següent "glosa" d'Ors, publicada a *La Veu de Catalunya* el 21 de maig de 1907, i contesteu les preguntes que us plantegem després:

HORACIANISME

Ja passats els Jocs Florals de Barcelona, ens omplirà primavera, estiu i tardor la tongada dels certàmens literaris forans. Ara bé; com tot s'encomana, fins l'hermosura, és de creure que les hermosures poètiques de la festa cabdal se vegin reproduïdes fidelment en les més poètiques festes, no per lo petites menys pròpies per a que a elles acudi a dansar, a l'amable cor de les Nou Germanes.

El mal és que certes menes d'hermosura són molt difícils de portar. En l'any de gràcia de 1907, la moda floral ha incidit en horacianisme. No tenim dret a plànye'ns, per ara. Mes, ¿acàs podríem dir lo mateix, si la moda s'estengués tant que, en l'actual primavera i pròxims estius i tardor, no restés a Catalunya mur de muntanya en què els ressons no repetissin la música verbal de l'estrofa sàfic-adònica?... Jo sentiria molt ofendre als mantenedors i amadors dels Jocs Florals de qualsevol vileta. Però no crec ofensa dubtar de que els hexàmetres encaixin amb la restant decoració de la seva benemèrita festa. Jo, parlant amb tota sinceritat, ho dubto...

Algú potser estranyi que Xènius escrigui avui aquestes coses, ell, que sempre, aquí i arreu, tant ha predicat, tant predica sobre l'acabament del Romanticisme, sobre el començ d'una Era clàssica nova i sobre altres coses semblants... –Però, caldrà entendre'ns. Xènius mai ha parlat, mai parla d'això del Classicisme, sinó com de concreció artística d'una cosa més vasta i fonamental, que és l'Humanisme. I si s'entusiasma amb la Renaixença i alaba el mateix sigle XVIII, no és sols per lo que la literatura d'aquests temps deu a Horaci, sinó per lo que el seu viure deu a Rabelais i la seva ciència a Galileu i a Pico della Mirandola.

L'entrada de l'art en Era clàssica suposa un mediterranisme general del viure. Tot Classicisme que no estigui animat per un Humanisme és una closca sense fruit. *I tot Humanisme suposa dues coses: ple viure material i ple viure intel·lectiu; o, ben concretament:* Riquesa i Curiositat. *I no té dret un poble a fer literatura horaciana, si no fa horaciana la seva existència, procurant que mil naus duguin a sos ports els productes d'Orient. I no té dret una literatura a omplir-se d'estrofes sàfic-adòniques* si abans no l'han incorporada a la humanitat molta filologia llatina i grega, molta història, molta arqueologia, molta filosofia, molta fisiologia i tot, per a dir-ho en quatre paraules, clarament, UNA INTENSA FEBRE D'ESPERIT CIENTÍFIC.

21-V-1907

a) De la lectura de la *glosa*, quins plantejaments estètics se'n deriven?

b) A què es refereix d'Ors quan parla de Romanticisme?

c) La glosa parla de *la música de l'estrofa sàfic-adònica*. A quin tipus d'estrofa es refereix? Qui eren Safo i Adonis?

d) Segons l'autor, l'horacianisme s'imposa com a moda als certàmens de poesia del país. Qui és Horaci? Per què creieu que és referent poètic de Xènius? Com creieu que pot ser una *existència horaciana*?

e) Al final del primer paràgraf s'esmenta *l'amable cor de les Nou Germanes*. A qui es refereix? Després de consultar una enciclopèdia o un diccionari de mitologia, digueu, si podeu, el nom de cadascuna d'elles.

f) Qui eren Rabelais, Galileu i Pico della Mirandola?

g) Expliqueu breument què era l'Humanisme, i digueu a quin període es desenvolupà i quin o quins en són els noms més representatius dins la cultura catalana.

h) Digueu quin és l'objecte d'estudi de cadascuna de les següents ciències o disciplines del coneixement humà: filologia, història, arqueologia, filosofia i fisiologia.

2.2. Actituds literàries i artístiques: plantejament estètic

1. Eugeni d'Ors, el teòric del moviment, estructurà la nova estètica en cinc aspectes bàsics: **Noucentisme, Imperialisme, Arbitrarisme, Civilitat, Classicisme**. Etiqueteu cada explicació escrivint sobre la línia de punts el nom del concepte adequat:

* Segons Prat de la Riba és la força de la civilització, que vessa d'un poble, de vida nacional intensa, sobre els altres. El període triomfal d'un nacionalisme: del nacionalisme d'un gran poble. El moviment político-cultural de la burgesia catalana que havia d'aconseguir l'hegemonia interna a Catalunya. _____

* Creació de l'obra deslliurada, independent, de tot lligam psicològic, de tot vincle físic, de tot localisme pintoresc que puguin encadenar la voluntat i el pensament de l'home creador a les fatalitats i contingències del món sensible. Designaria una categoria estètica equidistant tant del romanticisme com del realisme mitjançant abstraccions per tal d'arribar a l'ideal. _____

* Rebuig del Romanticisme i exaltació de l'ordre "natural" tradicional. Vol rescatar la cultura de mans d'intel·lectuals bohemis i revoltats i adequar-la al nou horitzó político-social. _____

* Una burgesia mancada de tradició havia de recórrer al món clàssic per fornir-se de models d'actuació. Aquest món els donava: ordre, raó, mesura, harmonia, etc., valors que permetien aconseguir estabilitat social i dinamisme cultural. _____

* Esdevé sinònim d'intel·ligència, de seny,

d'humanisme, d'autoritat i d'entroncament amb les quintaessències més genuïnes. En definitiva, tot allò que vol aconseguir la burgesia en la seva acció de reforma.

2. Hem vist algun dels articles que Xènius anomenà *glosa*. Joan Fuster, una de les plomes més autoritzades del nostre país en matèria literària, digué, d'aquest autor, el següent:

> *Mig "filòsof", mig "literat", Xènius obtingué una audiència extensa, fins i tot en sectors que per principi se li haurien d'haver oposat.*

– Busqueu dades sobre l'evolució vital i artística d'Eugeni d'Ors. Després, imagineu-vos que sou periodistes i feu un article de divulgació, d'una extensió màxima d'un foli per una cara, sobre la seva vida i la seva obra. Evidentment, haureu d'emprar les tècniques i el llenguatge típics del periodisme.

3. En les dues primeres dècades del segle XX, en la literatura catalana coexisteixen diverses estètiques. De la següent llista d'escriptors, digueu quins poden ser considerats dins el Noucentisme i quins no. Amb l'ajuda del professor, etiqueteu també els no noucentistes, segons la proposta de distribució que us presentem:

Gaziel, J. Maragall, J. Costa i Llobera, J. Pla, J. Salvat-Papasseit, G. de Liost, J. M. de Sagarra, C. Riba, A. Esclasans, J. Puig i Ferreter, J. M. Lopez-Picó, J. Agelet i Garriga, J. S. Pons, C. Soldevila, A. Mestres, J.V. Foix.

Noucentisme	Modernisme	Avantguardisme	Altres
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

4. Jaume Bofill i Mates, que conrearà més d'un gènere literari, constitueix un d'aquells casos dins el Noucentisme d'intent de professionalització de l'escriptor, juntament amb Ors i Carner. Heus aquí uns fragments d'un article seu sobre el llibre de poemes *La Muntanya d'Ametistes*, publicat per ell mateix. L'article va aparèixer l'octubre de 1908 a la

revista literària *Empori* i, en els fragments seleccionats, parla de diversos plantejaments estètics lligats al tractament de la natura per part dels noucentistes. Llegiu-los:

> *Fins ara, per cantar la Naturalesa era obligada preparació el renunciament als drets de ciutadania, per endinsar-se, lliure l'autor de traves per ell tal vegada molestes, en l'estat primitiu de ple naturalisme. Les onomatopeies més innobles, les més llordes interjeccions rurals, eren cercades i arrencades obstinadament del terròs i sospesades i ponderades en la mà barroera com estantisses perles de basar.* [...]
>
> *Contra aquest ruralisme indigne qui implicava l'embrutiment de l'autor i el desconeixement absolut de la Naturalesa, calia redreçar-hi ab una certa ironia benèvola qui l'atuís poc a poc.*
>
> *Res hi ha més aristocràtic que la Naturalesa. Només l'home, deixant d'ésser humà, és qui ab la ferum de ses carnalitats o de son orgull se n'enterboleix la visió o violentament, en qualque tocom, provoca un parcial desequilibri.*
>
> [...]
>
> *Dins el meu llibre, ni en un sol vers he fet conscientment renúncia de ma carta de ciutadà honrat, ni una sola vegada he transigit en actuar d'estrafet pagès. Ab minuciosa cura he procurat ennoblir les paraules baixes, però redimibles encara, ab qualque epítet de civilíssima exigència, de tal manera ponderats l'una i l'altre, que el contrapès del qualificatiu savi, inversament proporcional a la feixuguesa del mot vulgar, donés sempre una resultant d'equilibrada plasticitat. N'he reeixit? Ja sé que no, en tots els casos.*
>
> *D'altra banda no és possible encara a cap de nosaltres fer obra definitiva. Com dic en els mateixos alexandrins d'abans,*
>
> L'inspiració batega però la forma ens manca:
> la nostra parla encara és només negra i blanca.
>
> *D'altra corrosiva tara calia redimir la naturalesa: el panteisme literari qui és l'anul·lament de l'art. Si l'artista no està en certa manera fora de la naturalesa, no hi pot haver contemplació.*

a) Bofill i Mates renega de la natura feréstega i hostil tal com era vista pel Modernisme. Com és la natura per als noucentistes?

b) Segons el text, quina actitud ha de tenir l'artista que s'enfronta a la natura?

c) A la vista de tot això: quina relació hi ha entre Ciutat i Ruralia?

d) ¿Com és que, tenint el Noucentisme com té un caràcter marcadament urbà, el poemari de què es parla i aquest mateix article se centren en el tractament de la natura?

e) L'articulista parla de "panteisme literari". Què és el panteisme? Que s'entendria per panteisme literari?

f) Expliqueu el sentit dels dos alexandrins del fragment.

g) Jaume Bofill i Mates és el nom real de l'autor de l'article que treballem, un nom que empra en les seves tasques de periodista i assagista, però que canvia per un altre d'imaginari (un pseudònim) quan fa poesia: quin nom usa, com a poeta? Digueu, si el coneixeu, algun cas més d'ús de nom real per firmar les obres d'un gènere i de pseudònim per a firmar les d'un altre.

5. *La Muntanya d'Ametistes* constitueix un dels primers llibres de poemes noucentistes. La seva primera edició, apareguda el 1908, anava encapçalada per un pròleg escrit per Eugeni d'Ors. Us en mostrem alguns fragments significatius:

> [...] *Per mal de rusticitat era, doncs, deformada la nostra Poesia. Ens cal, ara, el deslliurament ja assolit, un sacrifici de llarga espera, ardents com som del desig nuvial, per a donar temps que l'esposa destinada deixi les robes de la servitud, i talli sos cabells i ses ungles* [...].
>
> [...] *Però és encara gesta de temeritat major, la que ha acomplit el poeta de* La Muntanya d'Ametistes. *Ell va arribar-se a trobar el Monstre* [que tenia empresonada Poesia] *en jurisdicció de l'un de sos feudes, en la mateixa Muntanya... Allí el poeta va viure amb austeritat eremítica. En va el Monstre va assajar, per perdre'l, totes les formes de temptació de sant Antoni, i d'altres. Ell salvà la seva ment de paranys i els seus sentits de feblesa, amb la penitència i l'oració. En l'última de les proves, el Monstre va prendre la fantasma d'una dona bellíssima, nua.* [...] *Però, llavors, vençuda, definitivament, va caure, erta... L'ermità de la Muntanya d'Ametistes va baixar després a ciutat, amb el viu botí de la Diablessa captivada. Amb ella va tancar-se, en la més recollida cambra de son solitari palau.* [...] *– La Cambra-presó era una biblioteca, on se trobaven reunits amb tria curosa els llibres d'alguns selectíssims i savis poetes, des de Catul a Joan Artur Rimbaud, inventor de la cromàtica de les vocals, sense oblidar els amorosos de subtil platonisme, a la manera egrègia del Petrarca o del Buonarroti* [...]. *De quatre pebeters petits, enlairats en els quatre angles de l'estada, sortien, calmoses, les fumeroles de l'estrany perfum, que no recordava cap pura ni composta essència de flors, ni de remots agents químics, sinó que son fruïdor va batejar un dia de "flaire cerebral"... Totes aquestes coses foren teatre de les més cruentes escenes de martiri. La Diablessa era obligada, per dies i dies, a restar allí al mig, i el Senyor Poeta, assegut en una ampla cadira de monjo, ben oberts els ulls tan clars, quiet, recollit, mòbils solament les narines i les mans,* [...] *resolia, sobre el cos lligat, els més bells experiments dins l'alquímia de la tortura... Útils foren per a la labor, i útil variar-les, totes les armes de l'arsenal del verb. Senyor Poeta és bon retòric* [...]. *La disposició de cops i ferides se calculà amb tant d'elegància, que es dibuixà amb llagues i blaus un molt admirable arabesc... Senyor Poeta, a la fi, triomfant, donà la seva obra per terminada.*

a) Enumereu les idees essencials dels fragments anteriors i intenteu relacionar-les amb alguns dels conceptes i de les idees força propis del Noucentisme: classicisme, antiromanticisme, ciutat i civilitat, arbitrarisme, obra ben feta, poder del llenguatge.

b) En opinió de Josep Pla, aquest pròleg era el manifest literari del moviment noucentista. Hi esteu d'acord? Justifiqueu la vostra resposta.

c) En quines condicions es viu *amb austeritat eremítica*? Per què el poeta havia de viure en aquestes condicions?

d) Busqueu informació sobre els quatre personatges històrics que apareixen en els fragments seleccionats i digueu per quina raó creieu que hi són citats.

e) Ors fa ús d'una construcció poc habitual en la llengua catalana: l'anteposició de l'adjectiu al substantiu. Amb quina finalitat ho fa? Respon a algun principi noucentista?

f) A les primeres línies del text, se'ns parla de *deslliurament ja assolit*. El significat de *deslliurar* i el de *lliurar* no és el mateix: expliqueu quina diferència hi ha entre l'un i l'altre.

6. En el Noucentisme, la literatura i les altres arts (especialment les majors) anaven molt lligades. Així, Josep Puig i Cadafalch, Joaquim Torres Garcia i Josep Clarà foren artistes a tenir en compte en aquest moviment cultural. Després d'esbrinar les dades més significatives sobre la seva biografia i sobre la seva producció artística, digueu quines arts conreaven i citeu almenys una obra de cadascun, amb la seva ubicació corresponent.

2.3. La creació d'una llengua i d'un estil literari

1. Pompeu Fabra, que ja inicià la seva activitat filològica quan els plantejaments modernistes imperaven a Catalunya, desenvolupà la seva tasca definitiva sota els auspicis d'Enric Prat de la Riba i amb la inestimable col·laboració dels escriptors noucentistes. Ordeneu cronològicament les publicacions fabrianes següents i indiqueu l'any d'aparició de cadascuna d'elles. Preciseu també si Fabra n'és l'autor únic o si n'és l'editor (coordinador de l'edició):

Diccionari General de la Llengua Catalana
Normes ortogràfiques
Contribució a la gramàtica de la llengua catalana
Gramàtica catalana
Diccionari ortogràfic
Ensayo de gramática de catalán moderno

Títol	Any	Autor / Editor
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. Al 1906, es van produir diversos fets significatius per a la història de la cultura catalana. Entre ells, la celebració del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, on es

féu evident l'interès per fixar un model de llengua. Mossèn Alcover i Pompeu Fabra hi jugaren un paper destacat.

Llegiu el fragment següent i digueu després per què foren i són considerades tan rellevants les aportacions lingüístiques dels noucentistes i de Josep Carner en especial:

> *Recordo que, l'hivern passat, Joan Climent em deia, a Barcelona, que la literatura de Josep Carner és exquisida. Jo la trobo més que exquisida: Carner és un gran poeta. Ho és, en el sentit diríem tècnic, d'exercici escolar. En aquest pla, Carner és un enorme escriptor, probablement un dels més considerables del moment. Això que acabo d'escriure es comprèn sobretot si es té present que Carner treballa un llengua que literàriament està per fer, pobra, encarcarada, anquilosada, molt limitada de lèxic, plena de zones corrompudes, seca com ossos, d'una anarquia ortogràfica mantinguda per nuclis intel·lectuals del país, desenrollant-se en una ciutat caòtica i immensa, enmig de la indiferència d'una gran part de la societat* [...]. *En aquest sentit, el català viu en la tragèdia permanent. Haurem d'agrair, doncs, sempre a Carner l'esforç que fa –l'esforç tècnic.*
>
> Josep Pla, *El quadern gris*

3. De l'edició d'*Els fruits saborosos* de 1906 n'hem extret un dels poemes: "Les nous del berenar". Llegiu-lo atentament i digueu quines diferències ortogràfiques hi ha respecte de la normativa actual:

LES NOUS DEL BERENAR

Una fonteta raja dessota la noguera.
Allà van cada tarde a berenâ els infants;
la font també és un nin de dolls remorejants
i la noguera, a tots, els fà de mainadera.
El més petit de tots, a sos germans digué:
-Les nous qu'a mi em pertoquen, jo vull picar-les are.-
Diu sabiament el gran: -Si en vols,les picaré.
Tu no, perquè al sortî de casa ha dit la mare
"A Myrtil no li deu el roc; es tan petit!
En comptes de picar la nou, se pica el dit".
Myrtil diu:-Ja'n se are. Poso el roc a la mà
sens deixâ els dits assota. -Ningú se'l creu de rê.
El cel es dolç i l'aigua fà un bell murmuri clâ.
Myrtil pica de peus i crida com un bè
i amb el rebec les nous per terra cauen totes.
El gran gira l'espatlla dient: -Tu sempre botes!
Mes el germà segon qui desde lluny els mira
veu que Myrtil picant de peus, vermell de l'ira,
sense adonàr-sen xafa les nous que li han caigut,
i và cap a Myrtil amb suau beatitut.
S'asseu, amayagant les herbes displicent
i agafa els fruits de terra molt cautelosament,
i ell, el plàcid, qui mai s'es posat en furor,
d'esquena, menja nous amb celestial candor.

4. Dels criteris que va seguir Fabra per dur a terme la reforma de la llengua, digueu quins es poden relacionar amb l'ideari noucentista i quins no:

	Sí	No
Diasistematicitat: fer una llengua apta per a tots els dialectes.		
Funcionalització: fer una llengua moderna, apta per a tots els àmbits d'ús i totes les funcions.		
Intel·lectualització: fer una llengua amb nous i més adequats recursos lèxics i terminològics.		
Especificitat: fer una llengua pròpia, clarament diferenciada d'altres llengües de l'entorn.		
Economia: fer una llengua "ben feta", que permeti el màxim d'expressivitat amb el mínim d'unitats lingüístiques.		

2.4. Els gèneres literaris. La jerarquització

1. La supeditació dels plantejaments estètics noucentistes a unes directrius ideològiques va comportar una jerarquització molt rígida dels gèneres literaris. Indiqueu en quin ordre jeràrquic se situarien novel·la, poesia, teatre i assaig, com també, *grosso modo*, les raons que induïen els noucentistes a establir aquestes preferències.

2. Llegiu el text següent i responeu les preguntes que hi ha a continuació:

> *La institucionalització de l'ideari noucentista* [...] *va dur aparellada la renúncia als gèrmens que la literatura catalana moderna havia començat a desenvolupar a les acaballes del segle anterior. Aquesta renúncia, programada i programàtica, es va concretar, en gran part, en l'arraconament de l'incipient model de prosa dialogada que havien bastit escriptors costumistes com Robert Robert i Emili Vilanova, i en el menyspreu del primer intent seriós de fer novel·la en català, encarnat per Narcís Oller; en el rebuig, en suma, de les úniques iniciatives que amb prou fortuna s'havien proposat reflectir la realitat.*
>
> X. Pericay, F. Toutain, *El malentès del noucentisme*

a) Segons els autors del text, ¿quines conseqüències immediates va tenir el Noucentisme per a la literatura catalana?

b) Quina valoració creieu que en fan, des d'aquest punt de vista, del Noucentisme: positiva o negativa? Justifiqueu la vostra resposta.

c) Quines conseqüències creieu que va tenir, a curt termini, la baixa consideració per part dels Noucentistes de la prosa dialogada i de la novel·la?

d) Després de consultar la bibliografia apropiada, apunteu els trets bàsics de la biografia i de l'activitat literària de Robert Robert, Emili Vilanova i Narcís Oller:

– lloc i data de naixement i mort,

– ocupació professional,

– gènere(s) literari(s) que van conrear,

– trets bàsics que defineixen el moviment literari en què podem inserir cadascun d'aquests autors,

– la seva personalitat literària,

– obra/obres més important(s).

3. LA SUPREMACIA DE LA POESIA. LA SEVA EVOLUCIÓ A TRAVÉS DELS POETES

1. Si la poesia és el gènere literari que més es conrea i millor es desenvolupa, el sonet és la forma estròfica que triomfa absolutament. Busqueu en manuals de literatura o en tractats de versificació la informació que us permeti explicar:

- què és un sonet (nombre i mesura dels versos, estrofisme, rima),
- com s'ha de distribuir –segons els cànons– el seu contingut,
- quin és el seu origen geogràfic,
- en quins moments de la història té més èxit a la literatura catalana.

2. Llegiu-vos el poema següent, que encapçala l'edició de 1908 de *La Muntanya d'Ametistes*:

A LA MUNTANYA D'AMETISTES

Apoteòsic, d'enroscades trompes
soni l'esclat imperial. Un jorn,
pels lapidaris, nodridors de pompes,
pròdiga fores, otorgant sojorn.

Pròdiga fores, per la gent del Laci,
de beis metàl·lics ricament granats
en transparències de groguenc topazi
i en ametistes de crestalls morats.

Avui, exsangüe, taciturna esmentes
de ta divícia l'oblidat renom,
i dins ta fràgil petulància ostentes

un gran amor per les boirines tristes
qui vers la posta s'acorruen com

deliqüescents topazis i ametistes.

a) Quina finalitat creieu que pot tenir aquest poema?

b) En aquesta composició, s'hi detecta, entre altres, un tret que traeix un plantejament essencial de l'ideari noucentista: la consciència de temporalitat. Com és el passat i el present de la muntanya?

c) Especifiqueu el nombre de síl·labes, la rima i el tipus d'estrofa d'aquest sonet.

d) La rima dels versos 5 i 7 presenta un tret fonètic determinat. De quin es tracta? Com s'anomena la rima que en resulta?

e) El poeta utilitza, a més de molts cultismes i paraules altisonants, algunes formes lèxiques del camp semàntic de la mineralogia. Feu-ne una llista el més exhaustiva possible.

f) El poema presenta també una disposició sintàctica realment complexa, plena d'hipèrbatons. Reescriviu-lo emprant exactament les mateixes paraules i seguint l'ordenació sintàctica que tradicionalment es considera lògica (no heu de respectar la distribució del text en versos).

g) El context sonor dels versos 1 i 2 suggereix l'acció a què es refereixen, (encara que, més que d'acció, caldria parlar d'exageració). Com s'anomenen, en terminologia literària, aquests recursos retòrics: el context sonor i l'exageració?

h) Guerau de Liost empra, paral·lelament al de la continuïtat en el discurs, un recurs literari per travar el primer i el segon quartet de la composició. Feu-ne la cita textual i digueu com s'anomena.

3. Heus aquí una composició de M. Antònia Salvà. Després de llegir-vos-la, contesteu les preguntes:

A EN JOSEP CARNER, AMB MOTIU D'HAVER-ME
ENVIATS TRES GENTILS SONETS
D'IMPRESSIONS DE MALLORCA

Mallorca, amic poeta, te torna l'escomesa:
i amb quin plaer t'escolta cantar ses processons,
ses colles de donzelles, sos camps florits d'aubons,
ses viles, qui no saben llur pròpia gentilesa!
Tu n'ets l'enamorat de la suau bellesa;
per tu callen les planes i vetlen els turons,
per veure't com exhales en ritme de cançons,
l'amor de l'illa blava, qui riu d'ésser compresa.
És l'alta Poesia qui te'n digué el secret:
ella, vegent ton llavi eixut d'una gran set,
volgué que el refrescassis amb saba mallorquina.
D'un taronger vinclava la branca esmeraldina,
i un brot de tres taronges te dava somrient...

Tu hi has trobat, poeta, tres mons d'encantament!

Poesies, 1910

a) M. A. Salvà sembla força agraïda a Carner pel seu interès per l'illa i pels seus poetes. Busqueu les dades pertinents al cas i expliqueu resumidament quina vinculació tenen els poetes illencs en general amb el Noucentisme com a estètica.

b) Aquesta autora se centra sovint en la quotidianitat de la ruralia mallorquina, de la qual ressalta alguns "valors" plenament noucentistes. Quins "valors", noucentistes o no, queden reflectits en aquesta composició?

c) Al darrer tercet, se'ns parla d'*un brot de tres taronges* que era ofert a Carner. A què es refereix? Quins noms i cognoms poden tenir aquestes taronges?

d) Malgrat tot, aquest és un sonet fet seguint paràmetres no propis de la tradició poètica catalana. En què es basa aquesta afirmació? Quina tradició poètica us sembla que pot seguir?

e) Al llarg de tot el poema hi ha diverses personificacions. Feu-ne la relació completa, tot indicant l'acció "humana" que realitza cada element personificat i el vers o els versos en què es localitza la personificació.

f) "Escomesa" i "gentilesa" són paraules que tenen en comú el fet de rimar, però en aquest poema són emprades amb un significat secundari o no habitual. Consigneu els diversos significats que poden tenir un i altre mot, i quin tenen en el poema.

g) Al vers 3 trobem la forma no normativa "aubons", que presenta una variació respecte de la normativa "albons". Quin fenomen lingüístic s'ha operat en aquest cas? De quina varietat o varietats dialectals és més propi, aquest fenomen?

h) Quin és el referent del pronom *en* a "Tu n'ets l'enamorat de la suau bellesa", al cinquè vers?

4. En una visió dels camins seguits per la poesia noucentista, no hi podia faltar una composició de Josep M. López-Picó. Llegiu-vos-la atentament i responeu les qüestions que segueixen el text:

DE LA CIUTAT

Brolles, Ciutat, de l'ampla nit profonda,
nua i total, perfecta i mesurada,
com brollà un jorn la dea de l'onada,
i tens el sol per cabellera blonda.

Riu ta nuesa, i salta l'alegria,
amb la mòbil frescor de la rialla,
per l'or del sol que damunt teu davalla,
cabellera immortal, llum del teu dia.

I dintre del sol, encara humit, espolses
–si com la dea els teus cabells pentines–
les gotes de rosada entre boirines,
més fràgils que les perles i més dolces.

Així et veiem, golafres de nuesa,
com si mai cap n'haguéssim vista encara;
desig d'infant, rubor que encén la cara
amb la fulgor d'una fornal encesa.

Mes, com fugir si el teu voler ens crida
i amb tos carrers, Ciutat, obres els braços,
i en el múltiple esclat dels teus abraços
cada carrer ens guarda un gust de vida?

Abans som teus que de l'amor primera
i ens bat el cor amb fúria jovençana.
Siguin, Ciutat, a l'hora sobirana
sopluig els braços, vel la cabellera!

Per si en tos braços defallíem massa,
guarda'ns la fortitud de tes besades!
Fes de tes places, boques abrusades,
un bes en nostres fronts a cada plaça.

Espectacles i mitologia, 1914

a) López-Picó va arribar a exercir, com Carner, un mestratge sobre altres poetes del moviment i, a més, en va ser un dels autors més prolífics. Documenteu-vos sobre la seva vida i la seva obra, i digueu:

- nombre total aproximat d'obres que va publicar,
- en quin any va publicar el seu primer llibre, en quin any el darrer, i el nom d'un i altre,
- quina revista va dirigir i quin any en va aparèixer el primer número.

b) *Espectacles i mitologia* (el llibre que inclou el poema en què ens centrem ara) apareix en l'època culminant del Noucentisme i també de la poètica lopezpiconiana més noucentista. Busqueu en "De la ciutat" arguments que corroborin aquesta afirmació des dels punts de vista temàtic, formal i lingüístic.

c) Aquest poema s'adiu perfectament al títol global del recull: ¿de quin espectacle parla, i a quin personatge mitològic es refereix?

d) El poeta explica una relació amorosa amb l'urbs (Barcelona). Trieu una opció de cada columna d'adjectius que, segons la vostra interpretació del contingut d'aquesta composició, qualifiqui tres aspectes del sentiment amorós que la ciutat desperta en el poeta:

a) carnal	1) profund	I) impúdic
b) sensual	2) banal	II) púdic
c) innocent	3) desesperat	III) moralment asèptic

– Justifiqueu, amb cites extretes del text, cadascuna de les vostres eleccions.

e) La visió de la ciutat que se'ns presenta en cada moment marca una certa estructuració versal del continguts del poema. Indiqueu de quin vers a quin vers (o de quina estrofa a quina estrofa) abasta cadascuna de les parts resultants d'aquesta estructuració, i poseu un títol a cada una.

f) Com és la ciutat, físicament i espiritualment?

g) El vers 13 (*Així et veiem, golafres de nuesa*) conté una *sinestèsia*. Amb l'ajut de manuals o de diccionaris terminològics, definiu aquesta figura retòrica. Digueu de quina manera l'ha construït, en aquest cas, el poeta.

h) Podríeu explicar què és una rima fàcil? El poema, en l'estrofa cinquena, en conté una: quina?

i) A quina o a quines relacions d'identitat ens remet López-Picó amb la metàfora *les places, boques abrusades*?

j) Feu l'anàlisi sintàctica dels dos darrers versos del poema.

5. Us presentem, ara, una composició de Miquel Ferrà, un dels màxims representants de l'anomenada "escola mallorquina". Llegiu-la atentament per tal que, després, pugueu respondre a les preguntes que se us plantejaran:

L'ALTA REMOR DELS PINS...

L'alta remor dels pins en el serè migdia
per sobre un mar de llum se'n du mon pensament
cap a la terra d'or d'on mon camí partia,
al càndid paradís del pobre cor dolent.

En hores estivals de blanca poesia,
quantes vegades dins l'atzur incandescent
l'alta remor de pins en el serè migdia
bressà de ma infantesa el clar encantament!

Avui bressa només mes buides enyorances,
se'n porta el meu dolor damunt ses ones manses,
l'eixampla i el difon pel blau de l'infinit.

I un bàlsam immortal, en la ferida oberta,
vessa del cel, en tant que l'ànima desperta
s'adorm amb la cançó del temps i de l'oblit.

Cançó d'ahir, 1917

a) Miquel Ferrà és un d'aquells noms nous que, superada l'etapa de màxima efervescència noucentista (1906-1915), s'obriren camí en el panorama poètic català. La seva activitat literària fou diversa: esbrineu en quins camps lligats a la literatura va desenvolupar la seva tasca.

b) Aquest poeta va fundar i va dirigir una revista que en poc temps esdevindria plataforma de connexió amb el Noucentisme del Principat. Digueu quina revista és, entre quines dates es va publicar i quins autors destacats hi van col·laborar.

c) "L'alta remor dels pins..." és una mostra (sobretot per temàtica, to i enfocament vital) de la recerca de noves fórmules sense abandonar el Noucentisme que Ferrà –i alguns autors que publiquen a partir de 1915– duen a terme. Expliciteu el tema, el to i l'enfocament vital del poema.

d) Com ja sabeu, la forma clàssica del sonet és constituïda per catorze versos decasíl·labs italians distribuïts en dos quartets (de rima ABAB ABAB o ABBA ABBA) i dos tercets (habitualment, CCD EED). Estudieu mètrica i rima d'aquest sonet, tenint-ne en compte les cesures o pauses interiors dels versos, i comproveu si s'adequa a la forma clàssica.

e) Marqueu cadascuna de les cesures i digueu si es tracta de cesures masculines (mot anterior agut) o femenines (mot anterior pla o esdrúixol).

f) Delimiteu la distribució del fil argumental entre les diverses estrofes de la composició.

g) El primer quartet és totalment descriptiu. Hi predominen, doncs, les formes nominals –que marquen les parts del tot descrit– sobre les verbals. Citeu totes aquestes combinacions nominals, anotant el vers a què pertanyen.

h) Quin és el subjecte sintàctic en el primer tercet?

i) El quart vers parla *del pobre cor dolent*. "Dolent" és una forma amb diversos continguts semàntics:

- Quins? Tots són referits a la mateixa categoria gramatical?
- Quin significat i quina categoria gramatical corresponen al "dolent" del poema?
- Com es diu el fenomen lingüístic que opera en casos com aquest?

j) Expliqueu el sentit de les expressions següents, extretes d'aquest sonet:

- "atzur incandescent" (vers 6)
- "blau de l'infinit" (vers 11)
- "l'ànima desperta / s'adorm amb la cançó del temps i de l'oblit" (versos 13-14)

Les dues primeres expressions constitueixen dos trops: quins?

6. Exemplifiquem, amb Marià Manent i el seu poema "Les acàcies salvatges", el període en què, definitivament, aquells que Joan Fuster anomenà *epígons del Noucentisme* busquen camins literaris que superin els plantejaments estètics més purament noucentistes:

LES ACÀCIES SALVATGES

Les acàcies salvatges s'estan vora el camí,
esveltes, amb la vesta molt tènue i florida.
La vernal agonia exhala un aire fi
i la flor tomba, lenta, amb l'aroma esvaïda.

Tal, les dolces amigues, dins la pàl·lida llum
d'algun record llunyà, esveltes i lleugeres:
el vent imperceptible fa un vol de cabelleres
i cada ombra diàfana deixa un poc de perfum.

La collita en la boira, 1920

a) *La collita en la boira* és el segon llibre de poemes de Marià Manent, qui el 1918 n'havia publicat el primer, escrit dins l'ortodòxia noucentista. Documenteu-vos al respecte i digueu el títol d'aquest primer llibre, com també el nom del poeta de qui més se n'hi nota la influència.

b) Aquesta segona publicació de Manent enceta la seva orientació simbolista. El simbolisme poètic es proposa, essencialment, de suggerir, mitjançant un llenguatge musical i fluid, tot allò que amaga el món sensible. "Les acàcies salvatges" és un poema fet segons els més purs plantejaments simbolistes:

- Personalment, com el definiríeu?:
  - i) Poema intens, ple d'expressions suggerents i d'un lirisme extrem.
  - ii) Poema apàtic, ple d'explícits i d'un to marcadament prosaic.
  - iii) Poema intens, ple d'explícits i d'un lirisme prosaic.
  - iv) Poema asèptic, ple de banalitats i d'una gran musicalitat.
- Això s'assoleix gràcies a l'ús d'una adjectivació adient i molt treballada. Busqueu-ne exemples en el poema.
- Quin to hi empra?

c) Intenteu caracteritzar, procurant no emprar els mateixos mots que usa el poeta, l'atmosfera que es descriu en el poema.

d) Aquesta composició és feta amb alexandrins cesurats en la sisena síl·laba. Totes les cesures són femenines, menys una: quina?

e) Feu l'esquema mètricoaccentual de la primera estrofa.

f) Localitzeu tots els encavalcaments que hi ha en el poema, tant entre versos com entre cesures.

g) En la versió definitiva d'aquest llibre de poemes, el vers 3 és modificat:

El capvespre de maig exhala un aire fi

– Feu la interpretació del vers original guiant-vos per la variant que presenta la nova versió.

h) Aquest mateix vers conté la forma culta "vernal". Què significa? Quins altres cultismes podeu identificar en aquesta composició?

i) En el darrer vers, hi trobem una paradoxa i una sinècdoque: citeu-les.

7. Compareu el poema que segueix, aparegut a l'edició revisada de *La Muntanya d'Ametistes* de 1930, amb el de la primera versió, de 1908, que ja hem treballat a l'inici d'aquest apartat:

A LA MUNTANYA D'AMETISTES (1908)

Apoteòsic, d'enroscades trompes
soni l'esclat imperial. Un jorn,
pels lapidaris, nodridors de pompes,
pròdiga fores, otorgant sojorn.
Pròdiga fores, per la gent del Laci,
de beis metàl·lics ricament granats
en transparències de groguenc topazi
i en ametistes de crestalls morats.
Avui, exsangüe, taciturna esmentes
de ta divícia l'oblidat renom,
i dins ta fràgil petulància ostentes
un gran amor per les boirines tristes
qui vers la posta s'acorruen com
deliqüescents topazis i ametistes.

A LA MUNTANYA D'AMETISTES (1930)

Apoteòsic, d'enroscades trompes
soni l'esclat imperial. Un jorn,
set lapidaris, traficants de pompes,
la cuita violaren de ton forn.
I prodigares –camperola festa–
no pas de ginebrons l'òpal espars
ni el topazi florit de la ginesta,
sinó violes en cristall de quars.
Avui, sorruda, ta dolor consagra
d'exhausta mina l'oblidat renom.
i encara sotges amb la testa magra
el responsori de les boires tristes
que sots avall s'agemoleixen com
un enderroc de noves ametistes.

a) Des del punt de vista global, ¿hi trobeu alguna diferència quant a to, a intensitat i a tractament de la llengua?

b) Marqueu les diferències literals entre un i altre poema.

c) Quines creieu que foren les raons que portaren l'autor a modificar la primera versió de la composició? Si voleu, podeu basar-vos en la comparació dels versos 9 i 10 de cada poema, com també els versos 11 d'una banda i els versos 14 de l'altra, per il·lustrar la vostra resposta.

8. Tots els poemes recollits en aquest apartat han estat ordenats cronològicament. Resseguint-ne forma i contingut, hom pot observar quina va ser, a grans trets, l'evolució de la poesia noucentista. Després d'haver-los llegit i treballat, esteu en disposició de respondre la següent pregunta: com podríeu caracteritzar la citada evolució? Expliqueu-ho de forma resumida.

II. JOSEP CARNER, POETA DEL NOU-CENTS

1. VIDA

1.1. Activitat pública

1. Per als qui el conegueren personalment, Carner fou considerat un gran conversador. Josep Pla descriu aquesta habilitat com un dels seus trets més representatius:

> *Amb la paraula feia el que volia. Era prodigiós, enlluernador. He tingut ocasió de conèixer moltes persones en la vida. No he conegut mai un home que tingués –en la conversació– més recursos verbals que Josep Carner, més mitjans d'expressió, més riquesa d'adjectivació, més capacitat de transmutació de la realitat a través del llenguatge que la que ell tenia. Li costava molt més parlar amb tòpics i frases fetes, vull dir de la manera habitual de no dir res que utilitzem la gent, que donar a la seva expressió un punt de transcendència, que fer un esforç de penetració singular, que dir alguna cosa implicada amb la gràcia, la sensibilitat o la intel·ligència. Generalment parlava utilitzant formes verbals inusitades però perfectes, sempre tocades lleugerament de preciosisme, elegància o alambinament. Tan bons li eren els recursos del català medieval com els darrers popularismes que estilitzava ell mateix. És l'home d'aquests temps que ha parlat millor el català. Girava les paraules com volia, la seva força d'expressivitat era tan folgada, no pas per una capacitat espontània d'intuïció ni pel guspireig de la gràcia, sinó per un esforç mental continuat i persistent, que el seu col·lotge era absolutament inoblidable, personalíssim, únic. De vegades, és clar, per fer-se ràpidament entendre de l'interlocutor, no tenia més remei que utilitzar una frase feta qualsevol; llavors semblava donar-se'n vergonya i es tornava vermell, com si hagués quedat sufocat literalment. És indispensable proclamar-ho: la conversació de Carner ha estat única entre persones de la nostra llengua en el nostre temps, fins al punt que –al meu entendre– cap dels aspectes de la seva activitat d'escriptor no ha arribat a la seva conversa.*
>
> *Homenots. Tercera sèrie OC*

a) Extraieu del text anterior els aspectes que caracteritzen un bon conversador. Busqueu, a continuació, en algun manual de llengua oral, les claus de l'art de l'oratòria.

b) A manera de conclusió, redacteu una guia dels secrets del domini de la paraula.

2. Penseu en un personatge actual que, segons el vostre criteri, tingui el do de la paraula. Descriviu, a l'estil de Josep Pla, com s'expressa, quins recursos utilitza, què fa interessant el seu discurs... Raoneu el perquè de la vostra tria.

3. La revista *Catalunya* (1903-1905) és considerada com una de les més importants del seu temps. Busqueu-ne informació referida als aspectes següents (la podeu trobar a l'obra de Jaume Aulet *Josep Carner i els orígens del Noucentisme*, que hi ha a la bibliografia:

a) director:

b) periodicitat:

c) seccions:

d) números:

e) orientacions:

4. Informeu-vos de les revistes literàries que actualment hi ha al mercat, feu-ne una llista i escolliu-ne una. Consulteu-la i busqueu-hi la informació que es demanava en l'anterior exercici. Compareu la periodicitat i les seccions de la revista seleccionada amb els mateixos aspectes de la revista *Catalunya*; redacteu les observacions fetes.

5. La vida política de Josep Carner té un abans i un després d'Enric Prat de la Riba. Indiqueu quines activitats polítiques dugué a terme i expliqueu les causes i les conseqüències d'aquest "abans" i "després".

6. Llegiu-vos el text "Un casament de llegenda" que us facilitem a l'annex 2. Després, a partir de la versió que en fa Marià Manent feu una auca de les circumstàncies que van envoltar el casament de Josep Carner.

1.2. Periple diplomàtic

1. L'any 1920, Josep Carner va optar per la carrera diplomàtica. Diverses causes de caire personal, polític i econòmic el van abocar cap a aquesta decisió. Investigueu, en biografies de l'autor, quines foren aquestes causes:

personals	
polítiques	
econòmiques	

2. Expliqueu en què consisteix la carrera diplomàtica i quina és la tasca que es realitza quan s'exerceix. Digueu fins quan i en quins països la va exercir Carner.

3. Marqueu en un mapamundi les ciutats on Carner exercí la diplomàcia. Documenteu-vos sobre les característiques d'aquestes ciutats: país a què pertanyen, nombre d'habitants, elements geogràfics del seu entorn, principal activitat econòmica i punts emblemàtics o d'interès turístic.

1.3. Exili

1. Un cop acabada la Guerra Civil espanyola, Carner, que s'havia mantingut fidel al govern republicà, va haver d'abandonar la carrera de diplomàtic: l'allunyament que fins llavors havia estat voluntari, es convertí, doncs, en exili forçós. Busqueu informació sobre la vida del poeta a l'exili i ompliu el quadre següent:

ciutat / país	període	activitats que hi realitzà

2. El 1964 Carner havia fet vuitanta anys. Resident a Brussel·les, el consumien l'enyorament del seu país i el pensament que calia tornar-hi abans de morir. La muller del poeta i Pere Calders van fer tot el possible per tal que ho pogués fer, però van fracassar. Busqueu informació sobre aquest punt en biografies de Carner i expliqueu què va passar.

3. Llegint el poema "L'altre enyor" que hi ha tot seguit, com podem saber que Josep Carner parla de Catalunya? En quins elements centra el record?

L'ALTRE ENYOR

I

Terra d'atzar, indiferent xopluc,
i tu, cansada i erta llunyania,
guerra, menant els corbs a la confraria,
mort, amb els teus alans sense lladruc,
¿seré tornat al viure benastruc,
a aquell redós d'una collada pia,
davant la meva mar de cada dia,
entre l'arboç, el romaní i el bruc?
¿Encar veuré, sota calitges somes,
les corrues de pins damunt les comes,
el blat espès, la vinya a farbalans?
I hauré talment, en renovada festa,
l'estiu en una embosta de ginesta
i l'advent en un pom de gallerans?
[...]

Absència

4. Llegiu atentament el poema següent, pertanyent també al llibre *Absència*, i digueu com és Bèlgica segons el poeta (paisatge, economia, cultura, arquitectura, clima, política...) i com s'hi sent:

BÈLGICA

Si fossin el meu fat les terres estrangeres,
m'agradaria fer-me vell en un país
on es filtrés la llum, grisa i groga, en somrís,
i hi hagués prades amb ulls d'aigua i amb voreres
guarnides d'arços, d'oms i de pereres;
viure quiet, no mai assenyalat,
en una nació de bones gents plegades,
com cor vora de cor ciutat vora ciutat,
i carrers i fanals avançant per les prades.
I cel i núvol , manyacs o cruels,
restarien captius en canals d'aigua trèmula,
tota desig d'emmirallar els estels.
M'agradaria fer-me vell dins una
ciutat amb uns soldats no gaire de debò,
on tothom s'entendrís de música i pintures
o del bell arbre japonès quan treu la flor,
on l'infant i l'obrer no fessin mai tristesa,
on veiéssiu uns dintres de casa aquilotats
de pipes, de paraules i d'hospitalitats,
amb flors ardents, magnífica sorpresa,
fins en els dies més gebrats.
I tot sovint, vora el portal d'església,
hi hauria, acolorit, un mercat de renom,
amb botí de la mar, amb present de la terra,
amb molt de tot per a tothom.
Una ciutat on vagaria
de veure, per amor de la malenconia
o per desig de novetat dringant,
cases antigues amb un parc on nien ombres
i moltes cases noves amb jardinets davant.
Hom trobaria savis de moltes de maneres;
i cent paraigües eminents
farien –ai, badats– oficials rengleres
en la inauguració dels monuments.
i tot de sobte, al caire de llargues avingudes,
hi hauria les fagedes, les clapes dels estanys
per a l'amor, la joia, la solitud i els planys.
De molt, desert, de molt, dejú,
viuria enmig dels altres, un poc de cadascú.
Però ningú
no se'n podria témer en fent sa via.
Hom, per atzar, un vell jardí coneixeria,
ben a recer, de brollador ben clar,
amb peixos d'or que hi fan més alegria.
De mi dirien nens amb molles a la mà:
–És el senyor de cada dia.

a) Quin nom rep l'estructura mètrica que segueix aquest poema?

b) Expliqueu per què el poeta anomena “botí” els fruits del mar i “ presents”, els de la terra, en el vers 24.

c) Feu la interpretació del vers 38.

5. Si en el poema anterior Carner evocava un país “ideal”, en els versos que teniu reproduïts a continuació és Guerau de Liost qui ens presenta, a “Pòrtic”, *La ciutat d’ivori* (1918), la ciutat noucentista per excel·lència. Busqueu en ambdós poemes punts coincidents d’aquesta “idealitat”:

PÒRTIC

Bella ciutat d’ivori, feta de marbre i or:
tes cúpules s’irisen en la blavor que mor,

i, reflectint-se, netes, en la maror turgent,
serpegen de les ones pel tors adolescent.

L’ivori té la gràcia d’un marbre constel·lat
d’aurífiques polsines, com una carn d’albat.

Bella ciutat de marbre del món exterior,
esdevinguda aurífica dins un esguard d’amor!

Ets tota laborada amb ordenat esment.
Et purifica el viure magnànim i cruent.

I, per damunt la frèvola grandesa terrenal,
empunyaràs la palma del seny –que és immortal.

Guerau de Liost, *La ciutat d’ivori*

2. OBRA

2.1. L’intent de professionalització

1. En el seu intent de professionalització, Josep Carner escrivia articles, traduïa, participava –molt assíduament– en certàmens literaris... En el llibre de Jaume Aulet abans esmentat trobareu la relació de guardons obtinguts pel poeta entre 1903 i 1906. Quina jerarquia de premis s’estableix als Jocs Florals i quants guardons de cada categoria aconseguí Carner?

2. A Josep Carner i Jaume Bofill i Mates, els unia una gran amistat. Fruit d’aquesta relació, ens resta un extens epistolari que conté des dels comentaris més quotidians i anecdòtics fins a cròniques de l’època: cultura, política, etc. Llegiu aquests fragments de cartes trameses per Carner a Bofill i Mates, i deduïu quin era un dels problemes principals de Carner durant la seva joventut:

[1913?]

Jo que sí que demà dimarts, si no hi ha destorbança me l'empujo a Viladrau, en companyia del teu tribut de les 100 badalonines (peles) més o menys esmicolades si en Fabra no em socorre demà al matí.

26 de juny de 1915

[...] *D'altra banda En Pugès no m'ha enviat fins a la data les dugues cartes de crèdit per Buenos Aires i Santiago de Xile de què jo em refiava també.* [...]

Això fa que el meu problema econòmic m'alarmi.

Et prego, doncs:

A: que vegis en Pugès, i discretament t'enteris de si m'ha enviat les lletres de crèdit; i si no, fes-les enviar a la Legació d'Espanya a Xile, a nom meu.

B: que decideixis En Grau a fer igual cosa amb la suma que pugui destinar-me.

C: que et vegis amb en Sitjà i li demanis si pot enviar-me 1.000 ptes. a Xile: sempre a la Legació d'Espanya.

14 de juny de 1922

[...] *Un prec: si tens encara aquells versos meus (*El beat supervivent*), tramet-los, per cortesia, a M. Morera i Galícia, president d'uns jocs florals mataronins. Hi ha 100 ptes. a guanyar: amb aquesta quantitat hom pot conèixer una de les 100 ciutats italianes que encara li sigui inconeguda.*

3. En l'actualitat, com ja sabeu, es continuen convocant concursos literaris, alguns d'ells de molt prestigi. Poseu-vos al dia sobre aquest tema tot omplint el següent quadre i ampliant-lo amb dades sobre premis de la vostra comarca:

Premi	Gènere	Alguns guardonats
Prudenci Bertrana		
Josep Vallverdú		
Ramon Llull		
Carles Riba		
Sant Jordi		
Josep Pla		

Ignasi Iglésias		

4. Redacteu les bases per a un concurs de poesia: temàtica, tipus de composició poètica, presentació, terminis i guardons.

5. Carner va traduir obres dels considerats genis de la literatura universal (sobretot en anglès i francès) per motius econòmics. No hem de perdre de vista, però, el que aquestes traduccions implicaven: l'obertura cultural de Catalunya, l'europeïtzació buscada pels noucentistes i, al mateix temps, un bon exercici estilístic de formació per a l'autor i la propagació d'una llengua literària moderna. Relacioneu amb fletxes les obres següents, traduïdes per Carner, amb els noms dels seus creadors:

El malalt imaginari	Lewis Carroll
Tom Sawyer	Daniel Defoe
Pickwick	William Shakespeare
Robinson Crusoe	Molière
Alícia en terra de meravelles	George Eliot
Silas Marner	Mark Twain
Molt soroll per no res	Charles Dickens

6. Seguidament trobareu dos fragments que corresponen a dues de les obres traduïdes per Carner: *Le malade imaginaire* i *Alice's Adventures in Wonderland*. Trieu-ne un (la llengua que més conegueu) i traduïu-lo. A continuació –i només a continuació–, compareu la vostra traducció amb la que féu Josep Carner (que recollim, tant en un cas com en l'altre, en l'annex 1). Preneu nota de les observacions que feu:

Le malade imaginaire

ARGAN. *Mais il faut bien que les médecins croient leur art véritable, puisqu'ils s'en servent pour eux-mêmes.*

BERALDE. *C'est qu'il y en a parmi eux qui sont eux-mêmes dans l'erreur populaire, dont ils profitent, et d'autres qui en profitent sans y être. Votre Monsieur Purgon, par exemple, n'y sait point de finesse: c'est un homme tout médecin, depuis la tête jusqu'aux pieds; un homme qui croit à ses règles*

plus qu'à toutes les démonstrations des mathématiques, et qui croirait du crime à les vouloir examiner; qui en voit rien d'obscur dans la médecine, rien de douteux, rien de difficile, et qui, avec une impétuosité de prévention, une roideur de confiance, une brutalité de sens commun et de raison, donne au travers des purgations et des saignées, et en balace aucune chose. Il en lui faut point vouloir mal de tout ce qu'il pourra vous faire: c'est de la meilleure foi du monde qu'il vous expédiera, et il en fera, en vous tuant, que ce qu'il fait à sa femme et à ses enfants, et ce qu'en un besoin il ferait à lui-même.

ARGAN. *C'est que vous avez, mon frère, une dent de lait contre lui. Mais enfin venons au fait. Que faire donc quand on est malade?*

Molière, *Le malade imaginaire*, acte III, scène III

Alice's Adventures in Wonderland

CHAPTER I

"Down the Rabbit-Hole"

Alice was beginning to get very tired of sitting by her sister on the bank, and of having nothing to do: once or twice she had peeped into the book her sister was reading, but it had no pictures or conversations in it, "and what is the use of a book", thought Alice, "without pictures or conversations?"

So she was considering, in her own mind (as well as she could, for the hot day made her feel very sleepy and stupid), whether the pleasure of making a daisy-chain would be worth the trouble of getting up and picking the daisies, when suddenly a White Rabbit with pink eyes ran close by her.

There was nothing so very *remarkable in that, nor did Alice think it so* very *much out of the way to hear the Rabbit say to itself "Oh dear! Oh dear! I shall be too late!" (when she thought it over afterwards, it occurred to her that she ought to have wondered at this, but at the time it all seemed quite natural); but, when the Rabbit actually* took a watch out of its waistcoat-pocket, *and looked at it, and then hurried on, Alice started to her feet, for it flashed across her mind that she had never before seen a rabbit with either a waistcoat-pocket, or a watch to take out of it, and, burning with curiosity, she ran across the field after it, and was just in time to see it pop down a large rabbit-hole under the hedge.*

Lewis Carroll, *Alice's Adventures in Wonderland*

2.2. Visió de conjunt

1. Sovint amb una finalitat ben concreta, Carner emprava en els seus escrits en prosa diversos pseudònims. Fins i tot, en algun text s'entaulava un diàleg entre Carner-nom real i

Carner-pseudònim. Quins pseudònims va emprar Carner? Amb quina finalitat creieu que els emprava?

2. Ordeneu cronològicament les següents obres de Carner i indiqueu el gènere literari al qual pertanyen:

El ben cofat i l'altre
Les monjoies
Les bonhomies
La paraula en el vent
Primer llibre de sonets
Els fruits saborosos
Nabí
El cor quiet
Auques i ventalls
Llibre dels poetes
La inútil ofrena
L'idil·li dels nyanyos
Lo miracle del Tallat
Cop de vent
El giravolt de maig
Tres estels i un ròssec

Any	Obra	Gènere

3. Distribuïu els títols de les obres poètiques citades en l'exerici anterior segons que pertanyin a:

a) Etapa de formació:

b) Etapa noucentista:

c) Etapa simbolista:

4. Un dels llibres de prosa de Carner és *Les bonhomies*, que ens mostra el nostre autor com un observador de la realitat irònic i moralitzant. Heus aquí un fragment inicial d'un dels capítols d'aquesta obra:

LA VEU DEL VENEDOR DE DIARIS

> *L'aire és ja d'un blau grisenc: una mena de mescla, en la ciutat renouera, del cel que davalla i de la pols que s'enfila. Hom veu materialment a les finestres una mica de dolça vaguetat que hi penetra, i hom veu una mica de polsaguera entre els estels. La fressa dels automòbils i dels tramvies no es destria pas ben destacada com a l'hora de dinar o a la nit alta: té un coixí de murmuris i de petits crits de tota la gent que emplena el carrer, de l'exhilarament dels falziots, del terrabastall de les portes metàl·liques estirades cap avall, de la llunyana orquestrina d'un cafè, dels bruels del nen que, tornant de passeig, no sap ben bé si és que té son o que una sabata li fa mal, del xiulet d'un noi en mànegues de camisa, dels timbres de les bicicletes i d'un cinematògraf, de les vocalitzacions d'un futur Rigoletto o Vasco da Gama, d'escarafalls de tres noies que es donen el braç i que es giren endarrera. Per una estona es barregen a la ciutat les riuades dels treballadors i dels taüls; és l'hora de l'esplai universal; les mirades lluen il·luminades pel foc dels aparadors. És aleshores que comença de sonar, a la cantonada, la veu del venedor de diaris. El venedor de diaris en ven tres: és en tres que té confiança. Diu els tres noms en una canterella absolutament mancada de relleu. En la cantarella, a més, els noms hi són escapçats, i han esdevingut d'una extraordinària imprecisió fonètica.* [...]

a) Llegiu el fragment en veu alta, a classe, tot marcant-ne bé les pauses i donant-hi la entonació correcta en cada moment.

b) Expliqueu el procés que ha dut l'exposició de Carner des de l'aire fins al venedor de diaris.

c) Enumereu totes les coses i totes les persones citades en el fragment.

d) El lèxic carnerià resulta, en algun passatge, de difícil comprensió. Busqueu al diccionari els mots que no conegueu i preneu nota del significat amb les vostres paraules.

e) Intenteu, ara, descriure a l'estil de Carner un fet que es repeteixi quotidianament en el vostre carrer o en el vostre barri.

5. “Camperola llatina”, del *Verger de les galanies*, és un poema emblemàtic de l’etapa més noucentista de la poètica carneriana. Feu el comentari del poema seguint les pautes establertes per l’àrea de llengua del vostre centre:

CAMPEROLA LLATINA

A E. d’Ors

Alada, vora els solc ets arribada,
i et decantes un xic a la claror
i mig augusta, mig espellifada,
te corones amb l’or de la tardor.

Tens la cintura fina i abrivada,
i el si d’una naixent promissió;
canta la teua boca, incendiada
com una rosa de l’Anacreó.

I fas anar la teva grana en doina
com sobirana que escampés almoina
i et rius del pobre Gàlata ferest.

I mai sabràs que dins la terra amiga
jeu enterrada una deessa antiga
que vetlla per la gràcia pel teu gest.

III. ELS FRUITS SABOROSOS

1. VISIÓ GENERAL

1. La publicació d'*Els fruits saborosos* va ser molt ben rebuda entre el públic, fins al punt que fins i tot el poeta mallorquí Miquel Costa i Llobera hi dedicà un poema en el seu llibre *Horacianes*. Llegiu-lo i, després, feu les activitats que us proposem:

XIV

AL POETA QUE EM FÉU PRESENT DE FRUITES SABOROSES

Sota un parral qui pampolós verdeja
per les columnes jòniques de marbre,
tot clapejant de soleiet i d'ombres
bellugadisses el mosaic de l'atri,
cal posar ton present, jove poeta!
Oh, quin present de fruites saboroses!
Són de Tempé frescal? Són de l'Arcàdia?
A quin hort les collires? Bé pot fer-se'n
a les tres Gràcies delicat obsequi,
que de fruites més sanes i exquisides
ningú en presentarà. Veniu rioleres,
oh petita Pandara, oh jove Ixena,
per oferir-ne les primícies pures
a les Gràcies mateixes, coronades
amb rou d'eterna joventut! No hi manqui
Metimna amb sa gran copa on fulgura
la netedat... No hi manqui la parella
de Lamon i Alidé, vellets benignes,
per a honrar-nos la llar amb la constància
d'amor, que és foc sagrat i dura sempre...
Mes del festí poètic vaja enfora
l'entonament aparatós. Que hi sia
senzill i noble tot, com l'art hel·lènic.
Convidem-hi els amics. Cada un que porti
son present escaigut amb cor placèvol.
Jo sols hi podré dur ma garriga
qualque bresca de mel, però mel pura
que pren l'abella als romanins estèrils,
mel com ells olorosa i ben daurada,
com rajoli del sol qui daura l'illa!

Palma, 16-17 febrer 1906

a) Miquel Costa i Llobera és un poeta mallorquí que, com acostuma a passar en la literatura insular, escriu seguint estètiques que, tot i tenir algun tipus de connexió amb la literatura catalana peninsular, són una formulació autòctona i pròpia. Busqueu en manuals o en tractats d'història de la literatura dades sobre Costa i Llobera, i resseguiu-ne l'evolució estètica: en quin moment d'aquesta evolució escriu les *Horacianes*?

b) Costa i Llobera, en aquest poema, fa referència continuada a unes determinades coordenades culturals i també geogràfiques o físiques. Digueu quines són aquestes coordenades i quins són els moments en què fa les referències.

c) Tenint en compte la seva mesura sil·làbica, la cadència accentual i la rima, hom pot dir que aquesta composició és feta a la manera de la mètrica llatina (que es basa en els accents i menysprea el joc de rimes i ritmes), i el resultat n'és una tirallonga de versos estramps. A la vista del poema, assageu de definir què són els *versos estramps*. Després, busqueu-ne la definició en un manual d'estilística o en un diccionari de termes literaris i compareu-la amb la que n'heu fet vosaltres.

2. Resumiu, en l'espai que s'hi reserva en el quadre següent, el contingut de tots els poemes d'*Els fruits saborosos*. Escriviu-ho en una o, com a molt, dues frases:

	Títol	Resum
I		
II		
III		
IV		
V		
VI		
VII		
VIII		
IX		
X		
XI		
XII		
XIII		
XIV		

XV	
XVI	
XVII	
XVIII	

3. Representeu gràficament en un eix de coordenades l'ordre que segueix Carner en el llibre en relació amb l'època vital a què es refereix cada poema: destineu l'eix de les abscisses a les diferents èpoques de la vida, i el de les ordenades a la numeració de cadascun dels poemes (tal com s'exemplifica sota l'enunciat d'aquest exercici). Proposeu-ne, també, de manera raonada, una organització alternativa:

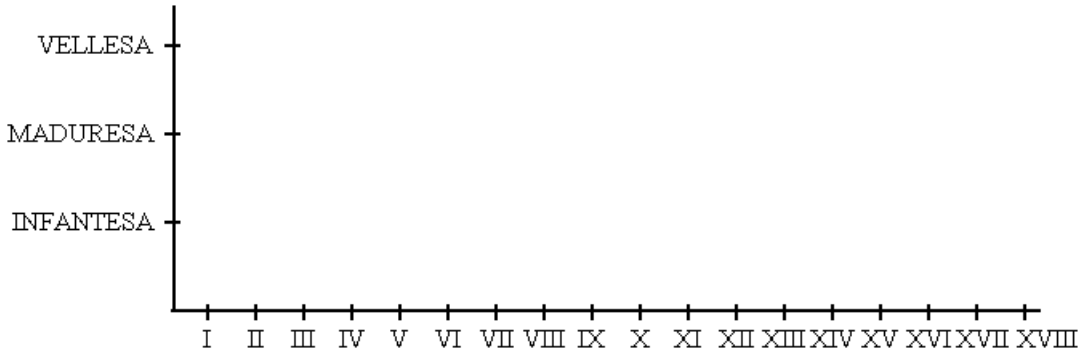

4. Cada poema és dedicat a un fruit determinat, cadascun propi d'una estació de l'any. Consigneu, al costat del nom de cada fruit, l'època de l'any a la qual correspon i l'època vital dels personatges amb la qual el relaciona Carner:

	Època de l'any	Època vital del personatge
Maduixa	.....	.....
Taronja	.....	.....
Albercoc	.....	.....
Poma	.....	.....
Pera	.....	.....
Figa	.....	.....
Castanya	.....	.....
Magrana	.....	.....

Ametlla	.....	.....
Pruna	.....	.....
Cirera	.....	.....
Préssec	.....	.....
Nou	.....	.....
Serva	.....	.....
Llimona	.....	.....
Codony	.....	.....
Síndria	.....	.....
Raïm	.....	.....

5. En cadascun dels poemes, els personatges i els fruits tenen algun tipus de relació. Classifiqueu els poemes en funció del tractament que rep aquesta relació.

6. Els títols de totes les composicions d'aquest llibre tenen en comú que hi apareix, en tots i cadascun d'ells, el nom de la fruita a què es refereix el poeta. Ara bé, des del punt de vista morfosintàctic, hi trobem una certa variabilitat:

a) Agrupeu els títols en funció de la seva naturalesa morfològica i sintàctica, tot justificant-ne l'agrupació que en feu.

b) Hi trobeu alguna raó de ser, a aquesta tipologia, o creieu que és feta de forma aleatòria pel poeta? Justifiqueu la resposta.

c) El cas de "Com les maduixes" és, com molt bé haureu observat, excepcional des d'aquest punt de vista. Per què? Hi té a veure el fet que es tracti del primer poema del recull? (Una dada pot ser-vos útil: a la primera edició d'*Els fruits* –la de 1906–, aquest poema s'anomena "Les maduixes arrupides".)

7. Josep Carner fa aparèixer, en els versos d'aquest recull de poemes, personatges manllevats del món clàssic, bàsicament de Grècia. Uns personatges a través de la descripció física i/o moral dels quals (o de l'explicació de les seves accions) el poeta presenta unes determinades característiques dels diversos cicles de l'existència humana. Consigneu en el quadre següent les característiques atribuïbles a cadascun:

	Personatge	Característiques
INFANTS		
DONES		
HOMES		

8. El paisatge on s'emmarquen els poemes estudiats s'adequa plenament a l'estètica noucentista. Resseguiu-lo al llarg del poemari i digueu:

- les diverses localitzacions físiques de cada poema,
- la imatgeria recurrent que hi trobem.

– Busqueu fotografies, quadres, gravats, etc. que evoquin aquest paisatge. Proveu d'il·lustrar els diferents poemes amb aquest material trobat. També podeu optar per elaborar-lo vosaltres.

9. Els poemes d'*Els fruits saborosos* contenen un elevat nombre de mots referits als sentits. Trieu-ne una desena per a cada sentit i agrupeu-los en el quadre següent:

Gust	Tacte	Oïda	Vista	Olfacte

a) Quins mots remeten, pel seu significat, al cicle vital de què parla el poema?

b) Quines característiques, respecte dels sentits, es repeteixen en els mateixos cicles vitals referits?

10. Parlant del tractament dels temes en Carner, Marià Manent, en el pròleg a l'obra completa diu:

> *En realitat, tots dos impulsos (ironia i tendresa) es fonen en l'estil més típicament carnerià.*

– Busqueu exemples d'aquest aspecte en *Els fruits saborosos*.

11. L'amor és present en gairebé tots els poemes, encara que la tipologia i el tractament és distint. Categoritzeu la tipologia amorosa d'*Els fruits saborosos.*

12. Els poemes que composen el recull són anomenats *idil·lis*. Què són els idil·lis? Definiu-ne el concepte i busqueu-ne un exemple fora d'*Els fruits saborosos*.

13. Des del punt de vista de la mètrica i la versificació, Carner va composar un llibre molt unitari. Especifiqueu la mètrica i les estrofes que hi empra més habitualment. Trieu un poema que respongui exactament a aquests paràmetres i analitzeu-ne mètrica, rima i estrofa.

14. La riquesa lèxica de Josep Carner queda palesa al llarg de tota la seva producció literària. El llibre que ens ocupa no n'és una excepció. Resseguiu els mecanismes de derivació que utilitza en aquesta obra i digueu el significat que aporta el derivatiu corresponent al nou mot.

15. La veu del poeta es manifesta en els poemes en diferents graus: no hi apareix; hi apareix només com a narrador, al costat d'altres veus (les dels personatges); hi apareix com a única veu (com a narrador i com a personatge únic). Digueu en quins poemes es dóna cada cas.

16. El virtuosisme lingüístic de Carner no consisteix només en el domini de les formes cultes de la llengua, de la varietat estàndard i del registre més formal, sinó també en el recurs, quan ho creu oportú, de recórrer a altres registres i varietats. Indiqueu a quin registre remeten les expressions següents, extretes del llibre:

Però ja saps com elles es tornen malgirbades (XVI, v. 5)

En un incomparable triomf, Migdia mor (X , v. 1)

si no ens escarrasséssim, o xacra o bé corcó (XVII, v. 20)

–No ho creguis –fa el menut–. Agafo el roc, veuries,
sense cap dit a sota. – Ningú no el creu de re. (XIII, v. 11, 12)

i quan vindrà aquell dia que el nostre fat curulla (XIV, v. 17)

i ara prenc una figa, ara prenc un glopet (VI, v. 16)

17. El mateix Josep Carner deia que en els versos d'*Els fruits saborosos* "hi dringa Samain, ho reconec" referint-se al poeta francès Albert Samain. Un cop n'hagueu buscat dades, reporteu-ne les més rellevants i, especialment, aquelles que puguin il·lustrar o exemplificar aquesta influència.

18. Salvador Oliva, autor de diversos manuals sobre mètrica, considera que el discurs poètic no ens remet només a la funció poètica del llenguatge, sinó també a altres. Feu memòria de quines són les funcions del llenguatge i busqueu-ne exemples en el llibre.

19. Joan Maragall trià "Les cireres ingènues" com a millor poema del recull. El que ell en valorava, segons Ruth Galve, era el clima de perfecta innocència i d'ingenuïtat infantil que se'n desprèn, ambientat en una naturalesa idíl·lica. Si la valoració tan positiva de Maragall és feta sobre la base de la primitiva innocència humana, ¿quin poema triaríeu, vosaltres, i basant-vos en quin motiu?

20. Traslladeu-vos mentalment al 1906 i escriviu un article periodístic sobre l'aparició al mercat editorial d'*Els fruits saborosos*. En escriure'l, feu-ho des d'una perspectiva d'informació i de crítica valorativa.

21. Formeu grups de tres o més components. Repartiu-vos equitativament els divuit poemes i prepareu-ne una sessió de lectura amb música d'acompanyament, triada en funció de la temàtica i el ritme de cada poema.

22. Els poemes que contenen diàlegs us hauran suggerit, de ben segur, acció dramàtica. Prepareu la representació d'aquests poemes dialogats, com si fóssiu membres d'una companyia teatral: formeu grups en què uns s'encarreguin de l'adaptació per a l'escena del poema triat; d'altres, de l'*atrezzo* i/o l'escenografia; d'altres, de la direcció, i d'altres, de la representació. Atreviu-vos a dur a terme el vostre projecte.

2. ELS POEMES

I. *COM LES MADUIXES*

1. A part de l'objecte (les maduixes), al poema surten dos subjectes: l'àvia i Pandara. Quin dels dos és protagonista? Quina funció té cadascun dels tres elements?

2. Enumereu les característiques que el poeta atribueix a l'infant i expliqueu-les amb les vostres paraules. Per exemple:

el cel s'acaba darrera del jardí → no coneix el món; la visió que en té és molt reduïda.

3. Feu un buidat dels diminutius que conté el poema. Per què hi són? Què hi aporten?

4. Al vers 4 apareix una interpel·lació als lectors, l'única en tot el recull. Creieu que té alguna significació, tenint en compte que és el primer poema, o creieu que és un fet circumstancial? Per què?

5. Enumereu els trets noucentistes de la composició.

6. Analitzeu la comparació que apareix als dos darrers versos.

II. *AGLAE I LES TARONGES*

1. En aquest poema podem trobar reflectits el present, el passat i el futur. Indiqueu on i com. Establiu raonadament les parts del poema.

2. Quin significat té la paraula "sort", que hi ha al penúltim vers?

3. Quins elements indiquen, al llarg del poema, l'acció de *fer-se expremuda i lassa* que trobem al darrer vers?

4. En què es basa la comparació d'Aglae amb les taronges?

5. Aquesta composició és una de les que segueix de manera més fidel l'estructura del vers alexandrí. Analitzeu-ne la mètrica i la rima.

6. Es poden comptabilitzar fins a vint "i" conjuncions copulatives, majoritàriament a inici de vers. Aquesta abundància constitueix una figura retòrica: digueu-ne el nom i la finalitat o la utilitat.

III. *ELS ALBERCOCS I LES PETITES COLLIDORES*

1. El contingut d'aquest poema ens pot recordar la faula de la cigala i la formiga. Recordeu-la i digueu quines semblances i diferències hi trobeu.

2. En aquest poema tenim clars contrastos entre estiu/hivern, fora/dins. Feu un buidat de les referències que ens els indiquen i analitzeu els recursos poètics que el poeta utilitza per suggerir-nos-els.

3. La mètrica i la rima d'aquest poema són força diferents de les de la resta. Feu-ne l'estudi i, tenint en compte el contingut, digueu el motiu d'aquesta tria.

4. Uniu els versos en parelles, de manera que de dos en resulti un, tal com veieu en l'exemple. Observeu l'estructura mètrica que en surt:

Exemple: *Diu Iris a Mirtila: –Amiga, jo no sé*… (v. 1 + v. 2 = v. 1)

5. Els versos 15 i 16 presenten allò que s'anomena *paral·lelisme sintàctic*. En què consisteix aquesta figura retòrica?

6. El llenguatge que empren els dos personatges, culte i força formal, és impropi de dues noies jovenetes. Creieu que aquesta inversemblança és involuntària o, pel contrari, volguda? Justifiqueu la vostra resposta.

IV. *LA POMA ESCOLLIDA*

1. Indiqueu els elements del poema que denoten la decadència física que comporta la vellesa.

2. Els comentaris que el poeta posa en boca de Lamon i Alidé sobre la situació actual de les seves vides és ple d'aspectes negatius. Feu-ne una llista i fixeu-vos en quin és l'únic positiu. Com ho valoreu?

3. Quin sentit té el terme "escollida" del títol?

4. Digueu en altres paraules el que es diu en el vers 12 (*i em parles d'unes coses on m'ha caigut oblit*).

5. Munteu un debat partint de dues posicions oposades: un grup prepara i defensa arguments que valoren positivament el pes de les persones grans dins la família, i un altre, que el valoren negativament.

6. En els poemes precedents, les fruites hi eren presents físicament. Quina presència té aquí, la poma? Per quina raó? Argumenteu-ho.

V. *LES PERES JOVENETES*

1. Tot el poema conté imatges molt suggestives, sensuals, voluptuoses gairebé. Analitzeu-les i comenteu-les

2. El poema té dos apartats. Quins són i com s'emmarquen?

3. La primera estrofa avança al lector la gran quantitat de recursos formals que conté el poema: *voluble com l'amor* (v. 1), *ta mirada xiscla* (v. 3) i *les pestanyes, serrell del teu candor* (v. 4) són tres figures retòriques de bella construcció. Quines figures són? Expliqueu el mecanisme que opera en la seva concepció.

4. En el vers 9, a què es refereix el verb "invita"?

5. Carner ens presenta una natura "pensada per a l'home". Citeu els passatges del poema que il·lustrin aquesta idea.

6. Quins paral·lelismes trobeu entre aquest poema i el primer, "Com les maduixes"?

VI. *LES FIGUES MATINALS*

1. Analitzeu el contrast entre el comportament amorós dels personatges. Com és Neera? Com era Caropos?

2. Aquest poema, pel que fa al contingut, l'enfocament del tema és força diferent de la resta. Indiqueu per què, respecte de les següents premisses:

– solitud

– passió amorosa

– ironia, humor

3. Establiu l'estructura del contingut d'aquest poema. Què inclou cada part?

4. Quina relació hi ha entre el fruit i el personatge? Quina edat diríeu que té la protagonista i per què?

5. Com és el paisatge que envolta Neera? Té a veure amb el personatge? Té relació amb el paisatge descrit a la resta de poemes? Argumenteu-ho

6. Citeu els elements que utilitza el poeta per reflectir la pau en què viu Neera.

VII. *AGAVÉ I LES CASTANYES*

1. Els colors negre i gris són presents de maneres diferents en el poema. Repasseu on surten, tant si és de forma implícita com explícita, i expliqueu quin sentit tenen.

2. Observeu els contrastos existents al llarg del poema entre alegria i tristesa. Localitzeu-los i digueu amb què els associa Agavé. Interpreteu-ne el sentit.

3. En aquest poema, Carner ens retrata un arquetipus de dona determinat. Descriviu-lo.

4. Aquest és un dels poemes on el fruit no és utilitzat per comparar-lo amb el personatge. Quina funció té aquí el fruit?

5. Quin és el significat del vers 4 (*Comença, a les palpentes, la fosca, el seu camí*)? Quines figures retòriques hi trobem?

6. L'expressió "or malalt" és una magnífica metàfora. Expliqueu-ne el significat.

VIII. *LES MAGRANES FLAMEJANTS*

1. En aquest poema podem distingir tres parts. Quines? Expliqueu-les.

2. Al llarg del llibre hi ha al·lusions constants a la mitologia grega. Observeu les que hi ha en aquest poema, busqueu informació sobre els déus que hi apareixen i expliqueu el perquè de la tria, amb referència al contingut del poema.

3. A través de quines imatges Carner expressa, en aquest poema, la sensualitat, el desig sexual de la dona en la seva plenitud?

4. En apartats anteriors del treball ja hem parlat de la riquesa lèxica de Carner i aquest poema n'és un bon exemple. Feu una llista dels mots desconeguts per vosaltres i busqueu-ne el significat.

5. Expliqueu la tria d'aquest fruit per a aquest poema i raoneu el perquè de "flamejants".

6. Reescriviu el poema en prosa, a manera de redacció, utilitzant les vostres paraules.

IX. *LES GRACIOSES AMETLLES*

1. La distribució del contingut en estrofes és força equilibrada i es fa en funció de tres veus. Digueu quines veus són, de què parlen en cada estrofa i quina estructuració del contingut en faríeu.

2. L'únic personatge que és designat pel seu nom en el poema és Filemon. Esbrineu qui era i quina càrrega mitològica du. Compareu el paper que li atorga la mitologia i el que li atorga aquí Carner.

3. Les referències temporals són constants, especialment en les estrofes segona, quarta i sisena. Citeu les que facin referència al pas del temps.

4. Expliqueu el sentit de la imatge “ametlles duradores”, tant en relació amb el poema com al fruit en ell mateix.

5. Hi ha un moment de la composició que mou, específicament, al *carpe diem*: quin?

6. Compareu el tractament de la vellesa i de la bellesa en aquest poema i en “La poma escollida”.

X. *LES PRUNES D’OR*

1. Feu un buidat dels elements del poema que conviden al contacte amorós. Analitzeu els recursos poètics que ha utilitzat Carner per aconseguir aquest efecte.

2. La personificació de la natura és una constant d’*Els fruits saborosos* i es veu clarament reflectida en aquest poema. Resseguiu i comenteu les personificacions que conté.

3. A la segona estrofa, Aglaia és descrita amb diverses metàfores. Recolliu-les i expliqueu-les.

4. Citeu les expressions que descriuen l’ambient meteorològic.

5. Quin significat té el títol?

6. Escriviu una nova versió, lliure, del poema partint de les prunes com a fruit sec, tot relacionant-lo amb la vellesa.

XI. *LES CIRERES INGÈNUES*

1. Els colors vermell i blanc apareixen en molts versos del poema i de maneres molt diverses. Destrieu-les i trobeu-hi el sentit.

2. El nom de la mare, Pantídia (en grec, “la que ho sap tot” o “la que ho veu tot”), és prou indicatiu de com la pensa Carner. Feu una anàlisi de les actituds dels personatges i comenteu la caracterització que els dóna el poeta.

3. Els dos darrers versos poden ser considerats la “moralitat” del poema. Feu-ne una interpretació des de l’òptica noucentista.

4. Des del punt de vista de rima, el poema no és gaire reeixit: hi ha diverses rimes fàcils (entre mots de la mateixa categoria gramatical, o que presenten el mateix derivatiu, etc.). Citeu totes les rimes fàcils i digueu per què es consideren així.

5. Josep Carner creava mots, enriquia els seus textos amb neologismes que en el futur han tingut diversa fortuna. En aquest poema en trobem un exemple: el mot “fadic” no surt al diccionari. Relacioneu-lo amb alguna família semàntica afí i intenteu de redactar-ne una definició per a aquest mot a l’estil del *Diccionari de Llengua Catalana* de l’Institut d’Estudis Catalans ((DIEC).

6. Busqueu els paral·lelismes entre aquest poema i el primer: “Com les maduixes”.

XII. *CAL·LÍDIA I ELS PRÉSSECS*

1. El poeta compara obertament Cal·lídia amb els préssecs:

– On es troben les analogies entre l'una i els altres?

– Enumereu les qualitats físiques que ha de tenir la dona ideal, segons Carner.

– Quina relació hi trobeu amb els postulats del Noucentisme?

2. Trencant la norma general del recull, el poeta no pren un to distanciat, sinó que s'implica en el poema. On ho podem veure i quin paper juga el poeta en aquesta composició?

3. Trobem, altra vegada, elements sensuals. Indiqueu quins són i compareu-los amb altres poemes corresponents a l'edat vital d'aquest: la maduresa, la plenitud femenina.

4. En el vers 10 hi ha una al·lusió negativa que es contraposa al marc idíl·lic que envolta el poema. Interpreteu-la.

5. Expliqueu el sentit dels versos 17 i 18. Quines figures retòriques hi trobem?

6. Carles Riba, poeta més jove que Carner i coneixedor de la seva obra, escrigué una elegia que recorda el motiu de "Cal·lídia i els préssecs". Llegiu-la atentament i compareu ambdues composicions:

IV

Pura en la solitud i en l'hora lenta, una dona
fa lliscà', amb moviment d'arbre o de crit amorós,
al llarg dolç dels braços alçats, la túnica. Mentre
brilla ja el tors secret, resta captiva en el lli,
dalt, la testa. Un instant o dos. Ah! ¿Són prou perquè es trenqui
foscament el lligam entre la bella i aquest
tímid juny que d'ella, nua dins l'ona, esperava
joia i impuls fluvial per a perfer-se? ¿ Han estat
prou, que tu, imponderable cosa d'or i mirada,
testa, flor dreta, en surts vaga - i talment reguardant,
ara, els no-res del silenci que eren adés venturosos
còmplices? Un cucut canta de sobte, innocent.
Ella somriu. La sang juvenil del món torna a córrer,
salta, brusca, amb el salt de la magnífica, i va
temps avall, cap a sols més madurs - i ella neda, oh ritme!
cap a l'estiu excessiu -ella i els déus i els meus ulls!

Elegies de Bierville

XIII. *LES NOUS DEL BERENAR*

1. Podem dividir el poema em tres parts: introducció, anècdota i moralitat. Indiqueu on es troben aquestes parts.

2. Analitzeu detalladament la tipologia de caràcters representada per cadascun dels germans.

3. Quin pot ser l'objectiu de la utilització del diàleg? Quin paper fa el narrador?

4. Hi ha fins a sis versos en què hi ha rima visual. Localitzeu-los i digueu per què les considereu rimes visuals.

5. Interpreteu la "moralitat" final i digueu quina relació hi trobeu amb l'ideari noucentista.

6. Reescriviu el poema en forma de conte. No oblideu que la narració breu ha de contenir tres parts ben diferenciades (introducció, nus i desenllaç) i ha de desenvolupar clarament la intenció moralitzadora. Podeu fer servir, també, la versió del mateix poema de l'any 1906, que teniu reproduïda a l'exercici 3 de l'apartat I.2.3. La creació d'una llengua i d'un estil literari (pàgina 20).

XIV. *LES SERVES ENDREÇADES*

1. Coneixeu el fruit a què es refereix el títol? Si no és així, busqueu-ne informació. I tant d'una manera com de l'altra, trobeu relació entre el fruit i el personatge.

2. Ordre i netedat són dos conceptes que van apareixent al llarg de tot el poema. Marqueu les expressions que hi remeten i digueu per què hi posa tant d'èmfasi el poeta.

3. Tot i que el poema és dedicat a la vellesa, amb tota la negativitat que hem vist descrita en poemes anteriors com "Agavé i les castanyes" o "La poma escollida", la major part de comentaris d'Hersé són positius. Observeu aquest contrast i comenteu les parts on Hersé parla de la mort de manera positiva. Quins són els elements negatius que apareixen?

4. "Endegar" (v. 4) és, ordinàriament, una forma polisèmica. Digueu –després de consultar el diccionari– quins significats té i especifiqueu-ne el que pren aquí.

5. A què es refereix Carner amb la perífrasi *aquell dia que el nostre fat curulla*, del vers 17?

6. Si bé la majoria de poemes s'ambienten en un *locus amoenus*, "Les serves endreçades" se situa en una cambra. Busqueu altres poemes que tinguin localització en interiors: tenen alguna altra cosa en comú?

XV. *LES LLIMONES CASOLANES*

1. Excepcionalment, aquesta composició presenta un bon nombre de personatges, que, a més, són d'un mateix nucli familiar:

a) Analitzeu el paper de la mare i busqueu semblances i diferències d'aquest prototipus en altres poemes del recull.

b) Marià Manent, en el pròleg a l'obra completa de Josep Carner, diu que els seus personatges predilectes són generalment *grisos, humils, vulgars, i els veiem inserits en el context social amb una amable inconsciència, i feliços en l'estretor del seu món*. Fixant-nos en els personatges del poema estudiat, ¿hi veieu reflectida la consideració de l'estudiós?

c) Digueu el nom de cada personatge, la relació de parentiu que té amb els altres i l'acció que està realitzant a l'inici del poema.

2. Feu l'estudi de la rima, tenint en compte el màxim nombre d'aspectes possible (masculina/femenina, disposició de rims, rima fàcil o difícil...).

3. El poema té dos moments: un de precipitació i un de calma. Marqueu on es troba cadascun i descobriu quins recursos utilitza l'autor per aconseguir aquests efectes.

4. Metimna restableix la pau *amb una revolada cruel i una amorosa* (v. 7): què fa, exactament?

5. La tercera estrofa (versos 9 a 12) és un veritable compendi de recursos lingüístics i de figures retòriques: enumereu-los, tot citant-ne textualment l'expressió i, si fa al cas, el sentit.

6. Podríeu dir per què són casolanes, les llimones? Justifiqueu la vostra resposta.

XVI. *ELS CODONYS TARDORALS*

1. Aquesta composició parla de l'envelliment de la dona, des del punt de vista de cadascun dels amics, però també es refereix al de l'home:

a) Pel que fa a la dona, el procés d'envelliment és vist de diferent manera per ambdós, tot emprant dues metàfores diferents referides als codonys. Citeu-les i digueu quines discrepàncies s'hi posen de manifest.

b) Sembla que dones i homes arriben a la vellesa en les mateixes condicions: les dones *caminen desmarxades* (v. 7), i els homes van *esgarriant les passes* (v. 10). Tot i així, ¿hi observeu diferències en el tractament entre l'envelliment de la dona i el de l'home? Si creieu que no, per què? Si creieu que sí, en quin sentit?

2. Malgrat que sembla un diàleg, podríem considerar el poema una contraposició d'idees, en un doble nivell: cada amic contraposa dues argumentacions, i el primer contraposa la visió pròpia a la del segon. Especifiqueu les diverses idees que es contraposen en cada nivell i assageu d'establir algun tipus d'estructuració formal del poema a partir de l'existència d'aquests dos nivells.

3. El fet que hi hagi personatges que no són citats pel nom i, en canvi, un que sí, ¿creieu que és accidental o que té la seva raó de ser? Justifiqueu la vostra resposta.

4. La descripció física actual de Ligea és plena d'imatges retòriques: digueu quines són.

5. Al llarg dels quatre quartets, hi ha diversos substantius i adjectius que remeten a un o altre sentit corporal, especialment l'olfacte i el gust. Localitzeu-los i intenteu retrobar-los en altres poemes de l'obra que estem analitzant.

6. Al vers 12 hi ha un adjectiu de reminiscències mitològiques: "saturn". Esbrineu-ne el significat exacte i busqueu-ne algun sinònim dins aquest mateix text.

XVII. *EGLÉ I LA SÍNDRIA*

1. Eglé (en grec, "resplendent") és un nom femení que apareix, amb variacions formals, al poema II (Aglae) i al X (Aglaia): ¿creieu que és la mateixa dona, que són tres dones diferents sense connexió entre elles, o que són tres dones diferents, però amb algun tipus de connexió entre elles? Per què?

2. En aquest poema, Eglé és presentada humorísticament. On es troba la comicitat? Indiqueu-ho i comenteu-ho.

3. En quin moment de l'any i del dia se situa el poema? Com ho podem saber?

4. Analitzeu la doble simbologia que es fa de la síndria:

– personatge / fruit

– fruit / lluna

5. La rima ha estat disposada d'una manera capritxosa:

a) Feu-ne l'estudi, tot descrivint la combinatòria dels rims.

b) Intenteu redistribuir els versos de manera que TOTS formin apariats. Un cop fet, digueu si canvia en alguna cosa el sentit global i els sentits parcials de la composició. Es produeix alguna incoherència o s'hi contravé la lògica?

c) Carner fa rimar "ningú" (v. 13) amb "cadascú" (v. 16), i "encara" (v. 29) amb "cara" (v. 30). Podem considerar aquests dos casos com a rimes fàcils? Per què?

6. Assenyaleu les figures retòriques del poema que tinguin alguna cosa a veure amb la morfologia o amb la sintaxi, com ara: hipèrbaton, inversió sintàctica, encavallament o encavalcament, el·lipsi, asíndeton i juxtaposició, polisíndeton, enumeració, paral·lelisme sintàctic, etc.

XVIII. *ELS RAÏMS IMMORTALS*

1. Tant pel tema com pels personatges i pel tractament del fruit com a imatge, “Els raïms immortals” podria ésser considerat una excepció en el conjunt d’*Els fruits saborosos*. Digueu per què.

2. També el tipus d’estrofa i la rima s’aparten d’allò que és habitual a l’obra que ens ocupa. Feu-ne l’estudi.

3. El poeta “canta” des del cim, envoltat d’un clima plenament noucentista. Quins elements contribueixen a crear aquest clima?

4. Cronos (Saturn en el món romà) és el déu del temps, que regna a l’Olimp abans de néixer el seu fill, Zeus. Busqueu-ne informació i intenteu establir algun tipus de relació entre allò que haureu esbrinat i la imatge que se’n dóna en el poema.

5. A què es refereix Carner amb la imatge *un poc de sol de mos amors llunyans, / clos al celler, colgat en teranyina* (v. 39-40)? Aquests versos, pel seu contingut, poden relacionar-se directament amb un vers de l’estrofa IV i un altre de l’estrofa V: amb quins?

6. Per què són immortals, els raïms?

IV. ELS FRUITS COM A PRETEXT

1. ELS FRUITS EN ALTRES AUTORS

1. Rafael Masó, arquitecte i poeta coetani de Josep Carner, va emprar també el pretext dels fruits en les seves composicions. Llegiu-ne el poema següent, que va presentar als Jocs Florals de Girona:

ACCEPTANT UN PRÉSSEC

Sou vós mateixa, Betty, la qui ha abastat el préssec,
i vós qui em feu l'ofrena amb vostres dits de fada.
Els ulls m'haveu ferit amb el vellut de fruita
i amb el cerós setí de vostra mà nevada!
Vos veig, oh amable Betty!, com el partiu placenta
i us veig com braç avall vos va daurada gota.
El llavi m'heu temptat! Oh l'àurica dolçura
xuclada sobre un braç fins no deixar-ne gota!
Que Déu vos pac, oh Betty!, el tall d'or que riallera
ara em passeu fregant ma boca xardorosa;
jo vos el prenc gustós, mes perdoneu si beso,
discretament, les puntes de vostres dits de rosa.

Anuari dels Jocs Florals de Girona, 1904

a) Compareu el poema de Masó amb "Cal·lídia i els préssecs" i remarqueu-ne els trets coincidents i els divergents.

b) Quin paper juga, en aquest cas, la fruita en què se centra el poema:

– element identificat amb la dona, que esdevé la protagonista;

– element central del poema i, per tant, protagonista ell mateix;

– element col·lateral, excusa per cantar les excel·lències de la dona…?

Justifiqueu adequadament la vostra resposta.

2. Compareu el contingut i les imatges poètiques de la composició d'aquest altre Josep Carner (Josep Carner-Ribalta) amb "Les magranes flamejants" d'*Els fruits saborosos*:

MAGRANES

Lloaria el sabor de la magrana
si amb el record d'uns llavis no em ferís
–perles, corall, rubís d'encesa grana,
dolces mengies, flors, odors d'encís!

Acoriments i gaudis, 1925

3. Si Carner se serví de les cireres per evocar el món dels infants, Josep Estadella utilitzà aquesta fruita en un altre sentit:

CIRERES GARRAFALS

Esfèriques, turgents cireres garrafals,
molsudes i sagnants com llavis virginals,
que pengen, dalt de l'arbre, enmig de la verdô
com pluja de lluernes d'una constel·lació.
Robins són, en cascada, quan vessen dels cistells;
penjades a l'orella són cobejats joiells;
damunt les estovalles són taques de carmí
que evoquen la tragèdia d'un descarat festí.
I, entren a la boca, hi buiden llur dolçô
obrint-se amb el cruixit d'una desfloració.

Campànules, 1923

a) Indiqueu en quin sentit empra Estadella aquesta fruita i raoneu la resposta.

b) Feu una llista de les metàfores, imatges, etc. de què són objecte les cireres en un i altre poema, contrasteu-la i vegeu com ajuden a donar-los sentits tan distints.

4. Un poeta dels nostres dies, Jordi Pàmias, recorre també a la fruita en un dels seus poemes. En aquest cas, en parla des de l'evocació dels dies de la seva infantesa:

FRUITA

Al bell mig de la taula, la rodona fruitera
té, com a ornament, fulles i flors
de vidre bisellat.
Dins hi ha prunes clàudies –amb esberles
de dolçor, que traspua–, clares peres
llimoneres, de pell esgratinyada,
i el borrissol, groc i suau, dels préssecs.
En la penombra del matí, m'arriba
la crida de la terra: la durícia
de les rels, que treballen en silenci;
i, a l'hora de dinar,
asseguts a l'escó, borbollaran
les paraules de sucre, fins que es fonguin
en el pou de la gola.
La prunera de l'hort, anys enrera, sentia
becs de pardal, o passos lleugers. Quina avidesa,
la de les fines mans que despullaven branques!
Lluny, el pare somreia... Ara tots dos
són morts. Clara fruitera,
de vidre bisellat, on s'emmiralla
el temps perdut, estrany pitxer, que guarda,
agredolça, la polpa dels records...

Lluna d'estiu, 1985

a) Llegiu en veu alta aquest magnífic poema.

b) Feu-ne el comentari de text, seguint els paràmetres següents:

I. Localització (autor, llibre, època).

II. Estructures:

1. De contingut.
2. De forma.

III. Temàtica.

IV. Comentari estilístic (figures lingüístiques i literàries).

V. Conclusió (recapitulació i valoració personal)

2. LES POSSIBILITATS EXPRESSIVES DELS FRUITS

1. Fruita i sensualitat són elements que moltes vegades van lligats. “Les prunes d’or” n’és un exemple. Busqueu-ne més, no només en aquest llibre de poemes; també en altres obres, cançons, el món de la publicitat... Amb quin propòsit es fa?

2. Trieu una fruita que no hagi estat escollida per Carner. Penseu el cicle vital amb què la relacionaríeu i feu una composició a l’estil del poeta. Podeu organitzar uns Jocs Florals i designar-ne guanyadors/res.

3. Els fruits i els arbres fruiters són un gran recurs a l’hora d’encunyar expressions i modismes, com poden ser les locucions i les frases fetes. Si consulteu algun diccionari de locucions i frases fetes, hi trobareu recollides totes o gairebé totes les expressions que tot seguit us presentem:

Locucions

Cara de pomes agres
De pa i figa
Figa tova
Més content / eixerit / trempat que un gínjol
Mitja figa, mig raïm

Frases fetes

Assemblar-se com un ou i una castanya
Baixar de la figuera
Donar una gla per fer cagar el roure
Enfilar-se / pujar al cirerer
Estar / anar com un cep
Fer el préssec
Fer figa
Fer pinya

Fer / fotre un pet com una gla
Menjar cues de pansa
Partir peres
Remenar les cireres
Ser el secret de l'ametller
Ser figues d'un altre paner
Tocar la pera
Treure les castanyes del foc

a) Totes les expressions anteriors són formes lexicalitzades, expressions amb un significat fix, generalment mancat de literalitat. Però, ¿quina diferència hi ha entre una locució i una frase feta?

b) Establiu la relació que creieu que té el significat de cadascuna de les expressions anteriors amb el fruit o l'arbre fruiter que hi apareix: forma, tesitura, acció, situació...

c) Quin és el fruit i/o l'arbre al qual es recorre més en aquest tipus d'expressions? Quina explicació hi trobeu?

d) Com és que no surten fruites com l'alvocat, la nectarina, el kiwi, etc.?

e) Citeu, si les sabeu, altres locucions o frases fetes en què aparegui el nom d'alguna fruita.

4. La fraseologia popular treu força rendiment del camp semàntic de les fruites. És el cas dels refranys, un bon grapat dels quals se centren en els fruits o se'n serveixen. Tot seguit, us presentem una relació de refranys de o amb fruites, el nom de les quals hi han estat eliminats:

1. Les avellanes, ametlles, i _____ són bones amigues.

2. _____ d'esbarzers, sastres i modistes, al carrer.

3. Nous i _____ , postres de minyons.

4. Pera i _____ verdós, ni per a mi ni per a vós.

5. Val més taronja i _____ que passar gana.

6. Per l'abril, _____ mil.

7. Pel juny, _____ en vuit dies és groc.

8. _____ de setembre, te'n llepes els dits.

9. El _____ madurarà i el pèl li fugirà.

10. _____ no és bona per a tothom.

a) Ompliu els espais en blanc amb el nom (en singular o en plural, segons el context) que us sembli que hi escau de la llista següent, tenint en compte que s'han d'utilitzar tots els noms i que no n'hi ha cap que es repeteixi:

albercoc, codony, figa, maduixa, magrana, meló, mora, pinyó, poma, raïm.

b) Expliqueu el significat de cada refrany, tant el literal com -si és el cas- el figurat.

5. El corpus de la cultura popular presenta altres elements interessants a tenir en compte, com són les endevinalles. Algunes són referides a fruites o als arbres que les produeixen. Llegiu les que segueixen i feu els exercicis que us proposem després.

1) *És un canari molt groc*
que no canta gens ni poc.

2) *Tothom diu que sóc mona,*
i això que grogueta estic,
i de ma sang s'aprofita
la gent per cent requisits.

a) Mireu d'endevinar a quina fruita es refereix cada endevinalla.

b) Digueu, si la sabeu, alguna altra endevinalla catalana referida a fruites o a arbres fruiters. Si no en sabeu cap, tracteu de recollir-ne alguna preguntant a la gent gran del vostre entorn o buscant en reculls d'aquestes manifestacions folklòriques.

6. Feu la transcripció fonètica, segons el vostre dialecte, dels mots següents:

maduixes: _____

taronges: _____

albercocs: _____

magranes: _____

ametlles: _____

préssecs: _____

nous: _____

codonys: _____

7. Demostreu els vostres coneixements sobre la riquesa dialectal de la llengua catalana: quines variants geogràfiques coneixeu dels noms que apareixen a l'exercici anterior?

8. Busqueu l'etimologia dels divuit fruits que apareixen en el mateix nombre de poemes al *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* de Joan Coromines. Digueu quin és l'origen de cadascun i comenteu algun aspecte curiós de la seva transmissió:

Exemple:

MOT	ORIGEN	TRANSMISSIÓ DEL MOT
albercoc	greco-llatí	del llatí *persica praecocia* (préssecs primerencs), a través de l'àrab *birqûq* / *barqûq*.

9. A la vostra edat haureu consultat moltes vegades diccionaris de definicions i, per tant, en coneixeu l'estil. Us proposem el joc següent:

Repartiment: Grups de sis a vuit jugadors / jugadores.

Materials: Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans,
1/8 de DIN A4 (uns vint per cap),
1 bolígraf per a cadascun dels membres.

Components: Un / una portaveu (que canvia, rotativament, a cada jugada).
La resta, jugadors/res

Descripció: El/la portaveu busca al diccionari un mot (en aquest cas, un dels divuit fruits), el diu en veu alta i apunta la definició en un paper. La resta del grup assaja, cadascú individualment, una definició que pugui semblar la del diccionari i la passa al portaveu tot escrivint-hi el seu nom. Aquest/a enumera i llegeix en veu alta totes les definicions i el grup tracta d'endivinar quina és la del diccionari. Cada membre del grup diu el número que li sembla que correspon a la definició veritable. Cada vegada que algú vota una definició creient que és la "bona" (la del diccionari) sense ser-ho són deu punts per a l'autor/a . Evidentment, ningú no pot votar la seva definició, ja que el portaveu té el nom de l'autor de la definió al paper que llegeix i ha de controlar la regularitat de les votacions.

Suggeriment: Una altra manera molt divertida de jugar i que a la vegada serveix per ampliar vocabulari és que el portaveu triï paraules absolutament desconegudes. La lectura de definicions és força curiosa perquè es pot interpretar un mateix mot com a planta, com a peça de roba o com a... malaltia! I si les definicions són ben elaborades costa d'endevinar quina és la correcta. A més, es posa a prova la imaginació dels participants.

10. Arribats en aquest punt del treball, de segur que sou capaços i capaces de resoldre els enigmes següents sense necessitat de consulta. Intenteu-ho!

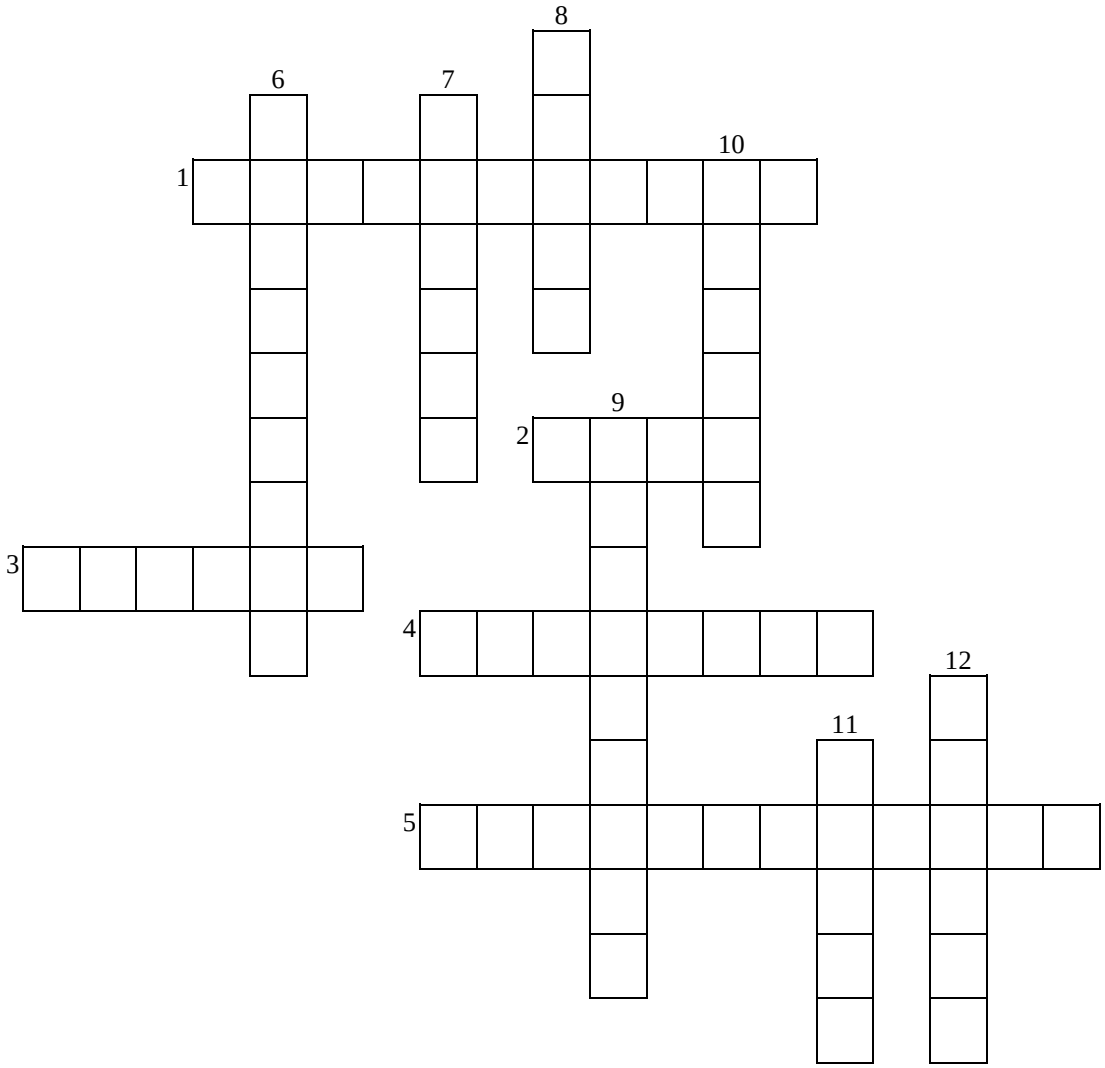

1. Carner en fou pilar fonamental; *Els fruits saborosos* es considera un dels inicis.

2. Títol del poema més llarg composat per Carner, que té com a pretext la història de Jonàs, de l'Antic Testament.

3. En plural, fruita *saborosa* no gaire habitual en l'actualitat.

4. Carner els fa anar junt amb les *auques.*

5. Ors l'anomenà "seny ordenador de Catalunya".

6. Títol d'una obra en prosa de Carner composada per divagacions literàries sobre un motiu aparentment casual de la vida diària, amb intenció humorística i moralitzant, traieu-li l'article.

7. Pseudònim d'Eugeni d'Ors.

8. En Guerau de Liost se'n deia de segon cognom.

9. Muntanya de violats blavosos, molt noucentista.

10. Personatge d'*Els fruits saborosos*, petit i rebec.

11. Cognom d'una poetessa mallorquina amiga de Carner.

12. Ho és qualsevol de les composicions d'*Els fruits saborosos.*

BIBLIOGRAFIA

ARITZETA, M. *Diccionari de termes literaris*. Barcelona: Edicions 62, 1996. (El cangur; 202)

AULET, J. *Antologia de la poesia noucentista*. Barcelona: Edicions 62, 1997. (El garbell ; 50)

AULET, J. *Josep Carner i els orígens del Noucentisme*. Barcelona: Curial, 1993.

– *L'obra de Josep Carner*. Barcelona: Teide, 1991.

BADIA, D.; VILÀ, M. *Jocs d'expressió oral i escrita*. 4a ed. Vic: EUMO, 1987.

BASSOLS, M. *Anàlisi pragmàtica de les endevinalles catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. (Biblioteca de cultura popular Valeri Serra).

BECH, S.; BORRELL, J. *Com es comenta un text literari*. Barcelona: Barcanova, 1988.

BILBENY, X. *Eugeni d'Ors i la ideologia del Noucentisme*. Barcelona: La Magrana, 1988. (Els orígens; 22)

BOFILL I MATES, J. [et al.] *Articles*. Barcelona: Edicions 62 i Orbis, 1985. (Història de la literatura catalana; 67)

BORRELL, J. *Antologia general de la poesia catalana*. Barcelona: Barcanova, 1991.

– *Escriptors contemporanis de Ponent. 1855-1980*. Lleida: Ajuntament de Lleida, 1984. (La Banqueta; 4)

BORRELL, J.; SISTAC, D. *Tres poetes simbolistes*. Barcelona: El Mall, 1986.

BOU, E. *La poesia de Guerau de Liost. Natura, amor, humor*. Barcelona: Edicions 62, 1985. (Llibres d l'abast; 199)

– "La poesia noucentista". A: *Història de la literatura catalana.* Vol. 1. Barcelona: Edicions 62 i Orbis, 1985.

– "Pròleg" a LIOST, G. de, *Somnis*. Barcelona: Edicions 62, 1981. (Llibres de l'escorpí. Poesia; 64)

BOU, E. [et al.] *Josep Carner: llengua, prosa, poesia*. Barcelona: Empúries, 1985.

BUSQUETS, L. *Literatura catalana*. Agramunt / Barcelona: Urgell, 1983.

CADENA, J.M. *505 fets bàsics de Catalunya*. Barcelona: La Campana, 1989.

CARNER, J. *Antologia*. Barcelona: Barcanova, 1996.

– *Auques i ventalls*. Barcelona: Edicions 62, 1977. (Llibres de l'escorpí. Poesia; 39)

– *Les bonhomies*. Barcelona: Edicions AC, 1964. (Cara i creu; 2)

– *Els fruits saborosos*. Barcelona: Edicions de la rosa als llavis, 1906.

– “ “ “ . Barcelona: Edicions 62, 1996. (L’alzina; 1)

– *Obres completes* Barcelona: Selecta, 1968. (Biblioteca Selecta)

– *Poesies escollides*. Barcelona: Edicions 62 i la Caixa, 1979. (MOLC)

CARROLL, L. *Alícia en terra de meravelles*. Traducció de Josep Carner. Il·lustracions de Lola Anglada. 4a ed. Barcelona: Joventut, 1987.

– *Alice’s Adventures i Wonderland*. New York: Dover Thrift Editions, 1993.

CASTELLET, J. M.; MOLAS, J. *Poesia catalana del segle XX*. Barcelona: Edicions 62, 1963.

CATALÀ, V. *Solitud*. Barcelona: Edicions 62 i “la Caixa”, 1979. (MOLC; 27)

CENTELLES, E. “Pròleg” a CARNER, J. *Els fruits saborosos*. Barcelona: Edicions 62, 1984. (L’Alzina; 1)

– “Josep Carner”. A: *Història de la literatura catalana.* Vol. 2, Barcelona: Edicions 62 i Orbis, 1985.

COLL, J. [et al.] “Josep Carner, un intel·lectual de nou-cents”. *L’Avenç*, (1984), núm. 68, p. 32-65.

COMAS, A. “Pròleg” a LIOST, G. de, *Llibre de lectures*. Barcelona: Destino, 1981.

CONCA, M. [et al.] *Els refranys catalans*. Barcelona: Tres i Quatre, 1988. (L’Estel; 8)

COSTA I LLOBERA, M. *Horacianes i altres poemes*. Barcelona: Edicions 62 i “la Caixa”, 1982. (MOLC; 87)

DUARTE, C.; MASSIP, M. A. *Síntesi d’història de la llengua catalana*. Barcelona: La Magrana, 1981.

ESPÍ, A.; LLOPIS, T. *Curs de poesia*. Barcelona: Laertes, 1989.

FERRATÉ, J. “Poesia de Josep Carner: ressenya i vindicació”. *Els Marges* [Barcelona] (1975), núm. 8.

– “Pròleg” a CARNER, J. *Auques i ventalls*. Barcelona: Edicions 62, 1977. (Llibres de l’escorpí. Poesia; 37)

FUSTER, J. *Literatura catalana contemporània*. 5a ed. Barcelona: Curial, 1980.

GALVE, R. *Els fruits saborosos de Josep Carner. Guia de lectura*. Barcelona: Andros, 1987.

LIOST, G. de, *Llibre de lectura*. Barcelona: Destino, 1981.

– *La Muntanya d’Ametistes*. Barcelona: Edicions 62 i Orbis, 1985. (Història de la literatura catalana; 65)

– *Somnis*. Barcelona: Edicions 62, 1981. (Llibres de l'escorpí. Poesia; 64)

GUSTÀ, M. "La narrativa noucentista". A: *Història de la literatura catalana.* Vol. 2. Barcelona: Edicions 62 i Orbis, 1985.

HUMBERT, J. *Mitología griega y romana.* Barcelona: Gustavo Gili, 1980.

MANENT, A. *Josep Carner i el Noucentisme*. Barcelona: Edicions 62, 1969. (Llibres a l'abast; 76)

– *Josep Carner* (adaptació de Jaume Medina). Barcelona: Columna, 1995. (Gent nostra; 24)

MANENT, M. "Pròleg" a CARNER, J. *Obres completes. Poesia*. Barcelona: Selecta, 1957. (Biblioteca Selecta)

MANENT, A.; MEDINA, J. ed. *Epistolari de Josep Carner*. Barcelona: Curial, 1994. (Epistolaris de la Catalunya contemporània; 2)

MARTÍ, J.; RASPALL, J. *Diccionari de locucions i de frases fetes*. 3a ed. Barcelona: Edicions 62, 1986. (Cultura catalana contemporània; 16)

MOLAS, J. "La poesia de Josep Carner". *Serra d'Or* [Barcelona] (1965) any VII, núm. 2.

MOLIÈRE, *El malalt imaginari*. Barcelona: Edicions 62, 1995. (Petita Biblioteca Universal; 16)

– *Le malade imaginaire*. Paris: Classiques Bordas, 1994.

MURGADES, J. "Assaig de revisió del Noucentisme", *Els Marges* [Barcelona] (1976) núm. 7.

– "El Noucentisme". A: *Història de la literatura catalana.* Vol. 2. Barcelona: Edicions 62 i Orbis, 1985.

L'obra de Josep Carner. Volum d'homentage. Barcelona: Selecta, 1959. (Biblioteca Selecta; 263)

OLIVA, S. *Introducció a la mètrica*. Barcelona: Quaderns crema, 1988.

ORS, E. d' *Glosari*. Barcelona: Edicions 62 i "la Caixa", 1982. (MOLC; 74)

– "Pròleg" a LIOST, G. de, *La Muntanya d'Ametistes*. Barcelona: Edicions 62 i Orbis, 1985. (Història de la literatura catalana; 65)

PÀMIAS, J. *Lluna d'estiu*. Barcelona: Proa, 1985. (Llibres de l'Óssa Menor; 128)

PARRAMON, J. *Diccionari de la mitologia grega i romana*. Barcelona: Edicions 62, 1996. (El cangur; 209)

PERICAY, X.; TOUTAIN, F. *El malentès del Noucentisme*. Barcelona: Proa, 1996.

PLA, J. *Homenots. Tercera sèrie*. Barcelona: Destino, 1972.

– *El quadern gris*. Barcelona: Cercle de Lectors, 1997.

RIBA, C. “Assaigs crítics”. A *Obres completes II*. Barcelona: Edicions 62, 1967.

– *Elegies de Bierville*. Barcelona: Edicions 62, 1986. (Llibres de l’escorpí. Poesia; 87)

RIQUER, M. [et al.] *Història de la literatura catalana*. Barcelona: Ariel, 1988.

ROVIRA I VIRGILI, A. *Resum d’història del nacionalisme català*. Barcelona: La Magrana, 1983. (Clàssics del Nacionalisme Català; 1)

SEGARRA, M. *Història de l’ortografia catalana*. Barcelona: Empúries, 1985. (Les naus d’Empúries; 1)

ANNEXOS

1. TRADUCCIONS DE JOSEP CARNER

El malalt imaginari

ARGAN: *Però bé cal que els metges creguin llur art veritable, ja que se'n serveixen per a ells mateixos.*

BERALD: *És que entre ells n'hi ha que es troben , ells també, dins l'error popular, de la qual s'aprofiten, i d'altres que se n'aprofiten sense ésser-hi. El vostre senyor Purgon, per exemple, no hi veu malícia: és metge del tot, de cap a peus: home que creu en les seves regles més que no pas en totes les demostracions de les matemètiques i que trobaria criminal de voler examinar-les, que no veu res d'obscur en la medicina, res de dubtós, res de difícil, i que amb una impetuositat de prejudici, una rigidesa de confiança , una brutalitat de seny natural i de raó, dóna a tort i a dret purgues i sagnies i no vacil·la mai. No cal pas que li'n serveu rancúnia de tot el que us podrà fer; és amb la millor fe del món que us executarà, i no farà, tot matant-vos, sinó el que ha fet a la seva dona i als seus fills i el que, en cas de necessitat, es faria a si mateix.*

ARGAN: *És que vós teniu, germà, una dèria contra d'ell. Però, vejam, anem als fets. Què cal fer, doncs, quan s'està malalt?*

Molière, *El malalt imaginari*, acte III, escena III

Alícia en terra de meravelles

CAPÍTOL I

LLUDRIGUERA AVALL

Alícia començava de cansar-se de seure al costat de la seva germana, en el banc, i de no tenir res a fer; una o dues vegades havia espiat en el llibre que la seva germana estava llegint, però aquell llibre no tenia "sants" ni diàlegs; i "de què serveix un llibre –pensà Alícia– sense imatges ni diàlegs?

Així, doncs, estava cavil·lant (tan bé com podia, perquè el dia xafogós l'havia deixada tota ensonyada i estúpida) si el plaer de fer una cadeneta de margaridoies valdria la pena d'aixecar-se i collir les margaridoies, quan de cop i volta un Conill Blanc d'ulls de color de rosa va córrer al seu mateix costat.

No hi havia res de molt *extraordinari en això; ni Alícia va trobar* tan *fora de costum de sentir que el Conill remugava: "Ave Maria! Ave Maria! Arribaré tard!" (quan, després de tornar-hi a pensar, se li acudí que hauria hagut de meravellar-se'n; però quan el Conill, de bo de bo,* es tragué un rellotge de la butxaca de l'armilla *i va mirar-se'l, i després seguí corrent, Alícia es va aixecar, perquè va sobtar-la la idea que* mai *no havia vist, abans, que un conill amb armilla, ni treure-se'n un rellotge; i tota alarmada de curiositat, va córrer camps a través darrera seu, i, afortunadament, va poder arribar al temps just per a veure'l engegar-se endins d'una gran lludriguera que hi havia sota el clos de rama.*

Lewis Carroll, *Alícia en terra de meravelles*

2. *UN CASAMENT DE LLEGENDA*

Quan, tot d'una, hom s'assabentà que Carner marxava cap a Amèrica, pocs, llevat dels que en coneixien el secret, es devien imaginar que era prometre-s'hi i casar-s'hi. El dia 31 de maig de 1915 La Veu *duia la ressenya d'un banquet de la Junta d'Afirmació Catalana (entitat que presidia Carner) en homenatge al nostre poeta que "d'aquí pocs dies" s'allunyaria "per una temporada de mesos a Xile". El 4 de juny Carner se'n va en el transatlàntic Infanta Isabel rumb a l'Argentina. El viatge era una temeritat i un risc, puix que, segons sembla, Carner s'enduia només una quantitat a compte, que li havia lliurat Prat de la Riba amb la promesa d'unes cròniques o notes sobre els països que visitaria. Carner era conscient de la migradesa de la seva economia domèstica, i, sagnant-se amb salut, el 10 maig del mateix any havia escrit a Unamuno:* "Podría ser, pues, que me encontrara allí en cierto desamparo. ¿Querría Vd. recomendarme a amigos suyos eficientes o a empresas periodísticas de la Argentina o Chile?*"*

Carner va arribar a Buenos Aires entre el 10 i el 15 de juliol; una gasetilla del 2 d'agost, sortida a La Nación*, li dóna la benvinguda, l'aclama com a periodista de* pluma inquietante. *Pel camí va enviant a* La Veu *un gavadal de notes de viatge, gracioses i punxants, i, arribat a terres americanes, activa la tramesa de les seves impressions.*

Marià Manent ha escrit en el seu dietari de 1920 la versió més completa del prometatge de Carner: "Pel camí ha anat explicant-me les seves amors amb Carmen de Ossa, la que és avui la seva muller. La veié –diu– un dia al Passeig de Gràcia. Després, un matí combregant a la Concepció i altres dies, encara, al Passeig de Gràcia, on s'inicià un 'flirt' purament ocular. En Carner va escriure-li una carta, que no obtingué resposta; i al cap de pocs dies Carmen de Ossa se'n tornà a Xile, la seva pàtria. Algun temps després, en Carner rebia una postal-record amb la firma d'ella i començà llavors una correspondència que durà dos anys, no pas obertament amorosa, fins que una carta d'ella, ja apassionada i afirmativa, empeny en Carner a resoldre aquest afer, convençut que obeeix una obligació moral contreta amb aquella noia en qui havia alimentat una il·lusió sentimental durant tant de temps. A Montevideo troba una carta d'ella rectificant el que havia dit: però ell no s'atura. Parla amb ella, amb el senyor Arquebisbe de Santiago, i és acompanyat per l'ambaixador espanyol a demanar la mà d'ella. Als vuit dies eren casats." L'enrenou que va moure Carner devia fer certa gràcia a la família d'ella i als alts personatges que féu anar en doina. Tanmateix, Carmen de Ossa y Vicuña, filla d'un diplomàtic, "de primer es quedà astorada, però la boda es féu tal com proposà el poeta". I sembla que l'admiració que l'Arquebisbe de Santiago sentia pel Dr. Torras i Bages, amic de Carner, aplanà bastant el camí. Cal aclarir que la muller del poeta havia viscut a Barcelona algunes temporades a casa del seu cunyat Alfredo Goicolea Walton, cònsol xilè a la ciutat, i en destinar-lo en un altre lloc, ella també hagué de tornar-se'n.

No hi ha gaires informacions més sobre la breu estada de Carner a Xile. Hi donà una lectura de poemes i féu una conferència a la Universitat, però no engrescà els catalans de la colònia. I per casar-se hagué de manllevar un jaqué: una altra versió donada pels vells residents fou que un grup de catalans féu una subscripció per comprar-l'hi.

Entre setembre i novembre de 1915 Carner tornà a Barcelona amb la seva muller i s'establí al carrer Pomaret número 11, en ple barri residencial de Sarrià. Carmen de Ossa era una persona fina i simpàtica, d'una certa cultura, que apreciava el talent del seu marit

i estava joiosa d'ell. S'adaptà força a l'ambient bacelonì, que en part ja coneixia. Carner parlava català davant d'ella i sovint se li adreçava en aquesta llengua.

Albert Manent, *Josep Carner* (Adaptació de Jaume Medina)
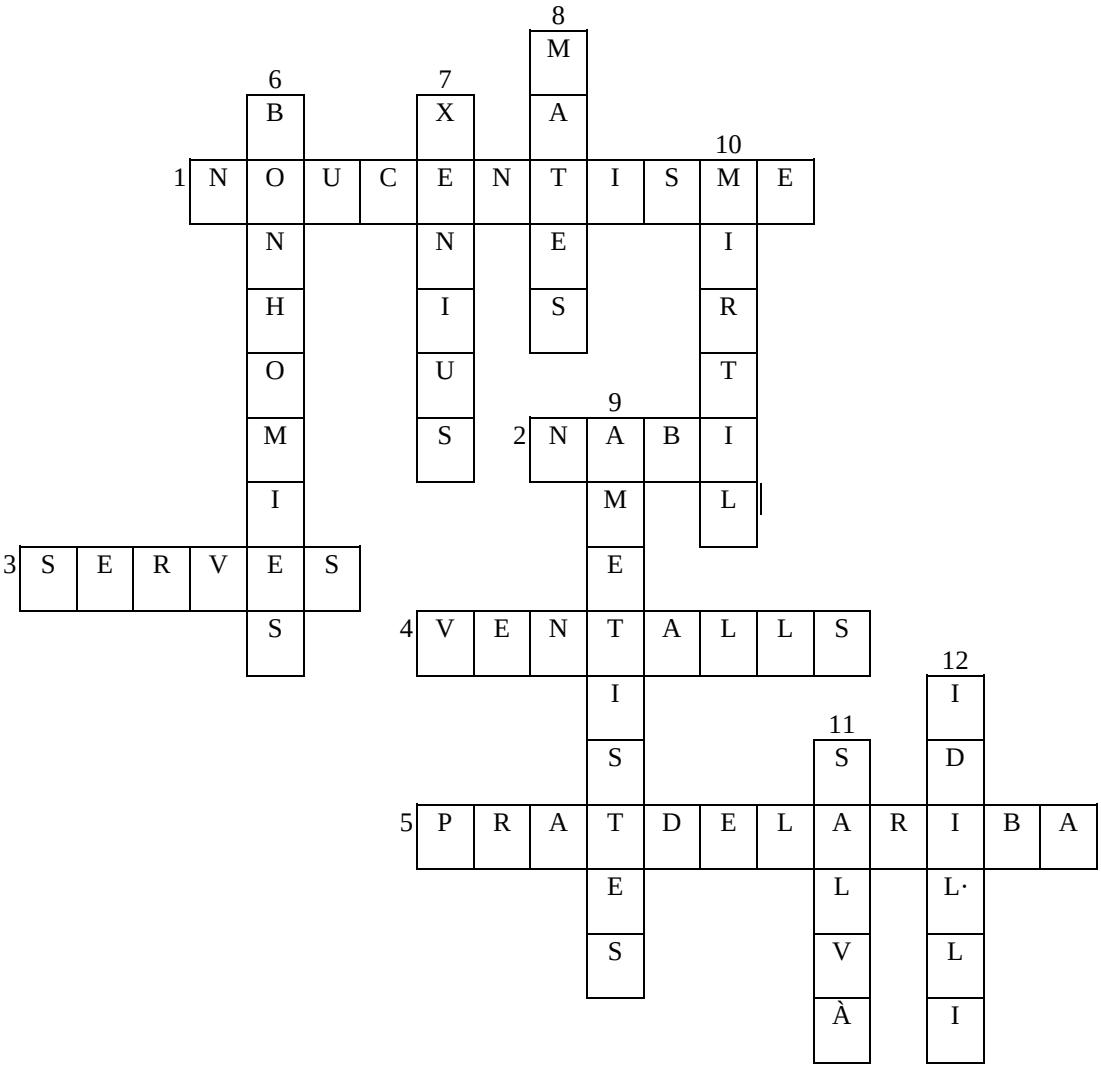
3. RESOLUCIÓ DE L'ENCREUAT